

KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS DĖL KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 M. PLANO PATVIRTINIMO

2023 m. rugsėjo 28 d. Nr. TS-221
Kupiškis

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 31 dalimi, 15 straipsnio 4 dalimi, 16 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 28 straipsnio 3 ir 6 dalimis, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu N. 519 „Dėl Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“, Kupiškio rajono savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a:

1. Patvirtinti Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą (pridedama).
2. Paskelbti šį sprendimą Savivaldybės interneto svetainėje www.kupiskis.lt ir Teisės aktų registre.

Savivaldybės mero pareigas laikinai einantis
Savivaldybės tarybos narys

Virginijus Umbra

PATVIRTINTA

Kupiškio rajono savivaldybės tarybos

2023 m. rugsėjo 28 d. sprendimu Nr.

TS-221

KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO
2021–2027 M. PLANAS

Turinys

<u>Naudojamos santrumpos</u>	5
<u>1. IVADAS</u>	6
<u>1.1. Atliekų tvarkymo teisinis reglamentavimas</u>	7
<u>1.2. Bendrieji duomenys apie Kupiškio rajono savivaldybę</u>	9
<u>2. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS SITUACIJOS APŽVALGA</u> ..	10
<u>2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas</u>	10
<u>2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas</u>	12
<u>2.2.1. Investicinių projektų įgyvendinimas</u>	13
<u>2.2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos</u>	14
<u>2.2.3. „Teršėjas moka“ principo įgyvendinimas</u>	16
<u>2.3. Komunalinių atliekų turėtojai, tvarkymo infrastruktūra</u>	18
<u>2.4. Komunalinių atliekų kiekiai</u>	20
<u>2.4.1. Mišrios komunalinės atliekos</u>	22
<u>2.4.2. Antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas</u>	24
<u>2.4.3. Biologiškai skaidžių (žaliųjų atliekų, maisto atliekų) tvarkymas</u>	26
<u>2.5. Visuomenės švietimas ir informavimas</u>	28
<u>2.6. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos esamos situacijos apibendrinimas, stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių analizė</u>	28
<u>3. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO STRATEGIJA 2021-2027 m.</u>	36
<u>3.1. Komunalinių atliekų susidarymo prognozės 2021-2030 metams</u>	36
<u>3.2. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys iki 2027 m.</u>	39
<u>3.3. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai</u>	41
<u>3.4. Komunalinių atliekų šrautų tvarkymo ateityje vertinimas</u>	43
<u>3.4.1. Komunalinių atliekų prevencijos ir pakartotinio naudojimo ateityje vertinimas</u>	47
<u>3.4.2. Biologinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas</u>	47
<u>3.4.3. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų tvarkymo ateityje vertinimas</u>	51
<u>3.4.4. Kitų komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas</u>	52

3.4.5. Po pirminio rūšiavimo likusių mišrių komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas	54
3.4.6. Šiuokšlinimo mažinimo priemonės	54
3.5. Plano įgyvendinimo poveikio įmokų už atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas	55
4. KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO PRIEMONĖS	56
4.1. Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas 2021-2027 m.	56
4.2. Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai	68

Lentelės ir paveikslai

1 lentelė. PRATC akcininkai ir jų dalys	11
2 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų tvarkymo veiklą vykdančių įmonių sąrašas	12
3 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybėje sudarytos sutartys su gamintojais ir importuotojais arba joms atstovaujančiomis organizacijomis	12
4 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkytojų sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas 2020 m., proc.	15
5 lentelė. Žaliųjų atliekų surinkimo aikštelė Kupiškio rajono savivaldybėje	18
6 lentelė. Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (DGASA) infrastruktūros parametrai, 2021 m.	18
7 lentelė. Panevėžio MBA įrenginių charakteristikos	20
8 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui Kupiškio rajono savivaldybėje; t/metus ..	21
9 lentelė. Panevėžio regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų arba į MBA/MA įrenginius priimamų Kupiškio rajono savivaldybėje susidarančių mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys 2020 m., procentais	21
10 lentelė. Tvarkomų MBA atliekų pagal frakcijas kiekiai 1 gyventojui kg/metus	22
11 lentelė. Panevėžio MBA tvarkomų MKA kiekiai pagal savivaldybes, t	22
12 lentelė. Panevėžio MBA balansas pagal savivaldybės, 2020 m	23
13 lentelė. MBA atliekų balansas	23
14 lentelė. Atliekų tvarkymas sąvartyne	24
15 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybėje komunalinių atliekų sraute surinkti antrinių žaliavų kiekiai, t	25
16 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybėje DGASA surenkami atliekų kiekiai, tonos	26
17 lentelė. Sutvarkytų bešeimininkių, nelegaliai pašalintų komunalinių atliekų kiekis, t	26
18 lentelė. Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėje surinktų žaliųjų atliekų kiekiai, t	27
19 lentelė. Kompostavimo dėžių skaičius ir prognozinis sukompostuojamų atliekų kiekis Kupiškio rajono savivaldybėje, vnt.	27
20 lentelė. MVA surinkimui naudojamų Kupiškio rajono savivaldybėje konteinerių kiekis	27
21 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014 – 2020 m. įgyvendinimas Kupiškio rajono savivaldybėje	30
22 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo plano vertinimo kriterijai	34
23 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė	34
24 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo ir surinkimo per KATS Kupiškio rajono savivaldybėje prognozė, t	36

<u>25 lentelė. 2022– 2030 m. laikotarpyje susidarančių ir surenkamų per KATS komunalinių atliekų kiekiai pagal sudėtį, t.</u>	37
<u>26 lentelė. Komunalinių atliekų kiekių ir atskiro surinkimo prognozė Kupiškio rajono savivaldybėje 2022-2027 m., t.</u>	38
<u>27 lentelė. Prognozuojami komunalinių atliekų, mišrių komunalinių atliekų kiekiai ir atskirai surenkamų atliekų kiekiai Kupiškio rajono savivaldybėje 2022-2027 m., tonomis/gyventojui</u>	39
<u>28 lentelė. Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys ir planuojamas jų įgyvendinimas Kupiškio rajone</u>	39
<u>29 lentelė. Prognozuojami komunalinių atliekų srautai (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas Kupiškio rajono savivaldybėje 2022-2027 m., tonomis</u>	45
<u>30 lentelė. Valstybinių komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimas Kupiškio rajono savivaldybėje iki 2027 m.</u>	45
<u>31 lentelė. Maisto ir virtuvės atliekų surinkimo konteinerių poreikis ir jau įsigytos ar planuojamos įsigyti 2023 m. maisto ir virtuvės atliekų surinkimo priemonės Kupiškio rajono savivaldybėje</u>	50
<u>32 lentelė. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo konteinerių poreikis Kupiškio rajono savivaldybėje</u>	51
<u>33 lentelė. Tekstilės atliekų surinkimo konteinerių poreikis Kupiškio rajono savivaldybėje</u>	53
<u>34 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo 2021-2027 m. priemonės.</u>	57
<u>35 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo 2021-2027 metų plano įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir jų siekiamų reikšmių sąrašas</u>	68
<u>1 paveikslas. Gyventojų skaičius Kupiškio rajono savivaldybės</u>	9
<u>2 paveikslas. Kupiškio rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal teritoriją (miestas, kaimas)</u> ..	9
<u>3 paveikslas. PRATC sąnaudų dinamika 2018 – 2021 m.</u>	16
<u>4 paveikslas. Apmokėstinimo būdų – vietinės rinkliavos (dešinėje) schema</u>	17
<u>5 paveikslas. Antrinių žaliavų konteinerių aikštelių skaičius Kupiškio rajono savivaldybėje, vnt.</u>	19
<u>6 paveikslas. Kupiškio rajono savivaldybėje susidariusių komunalinių atliekų kiekis, t.</u>	20
<u>7 paveikslas. Šalinamų po MBA apdorojimo atliekų kiekiai 2016 - 2020 metais (Kupiškio rajono savivaldybė).</u>	24
<u>8 paveikslas. Kupiškio rajono savivaldybėje surinktų antrinių žaliavų sudėtis, t</u>	25
<u>9 paveikslas. Surenkamų DGASA atliekų sudėtis, tonomis. 2020</u>	26
<u>10 paveikslas. Gyventojų skaičiaus Kupiškio rajono savivaldybėje kitimo tendencijos, vnt.</u>	36
<u>11 paveikslas. Planuojamos Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tendencijos pagal atliekų tvarkymo būdus (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) iki 2027 m., tonomis</u>	43
<u>12 paveikslas. Planuojamos Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tendencijos pagal atliekų tvarkymo būdus (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) iki 2027 m., procentais</u>	44
<u>13 paveikslas. Komunalinių atliekų tvarkymo srautai Panevėžio regione ir Kupiškio rajone, 2027 m.</u>	46

Naudojamos santrumpos

AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
AM	Aplinkos ministerija
APVA	Aplinkos projektų valdymo agentūra
ATP	Atliekų tvarkymo planas
AŽ	Antrinės žaliavos
BA	Biologinis apdorojimas
BSA	Biologiškai skaidžios atliekos
DGASA	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė
EEĪA	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos
ENTP	Eksploatuoti netinkamos transporto priemonės
ES	Europos Sąjunga
GIA	Gamintojų ir importuotojų asociacija
KA	Komunalinės atliekos
KAK	Kietasis atgautasis kuras
KATS	Komunalinių atliekų tvarkymo sistema
LR	Lietuvos Respublika
MA	Mechaninis apdorojimas
MBA	Mechaninis biologinis apdorojimas
MKA	Mišrios komunalinės atliekos
SA	Savivaldybių administracijos
SiGA	Statybos ir griovimo atliekos
SPAV	Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas
TIPK	Taršos integruota prevencija ir kontrolė
PRATC	UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras
VATP	Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas
VAPTP	Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas
MVA	Maisto ir virtuvės atliekos
ŽA	Žaliosios atliekos
ŽAKA	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė
USAD	Užstato sistemos administratorius

1. ĮVADAS

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema – tai nuolatos besivystanti sistema. Šios sistemos vystymosi sąlygas užtikrina ES direktyvose nustatyti reikalavimai bei Valstybės mastu numatyti uždaviniai, priimti bei patvirtinti *Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane* ir skirti šiems reikalavimams įgyvendinti. Tokių reikalavimų, uždavinių nustatymas iš dalies užtikrina darnią sistemos plėtrą, tačiau kartu iškelia ir sudėtingus iššūkius atliekų tvarkymo sektorių reguliuojančioms bei šiuos uždavinius įgyvendinančioms organizacijoms. Šios organizacijos susiduria su iškeltų uždavinių įgyvendinimo sudėtingumo bei nuolatos kintančios – dinamiškos teisinės aplinkos keliamomis problemomis.

Siekiant tinkamai suplanuoti Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, išspręsti kylančias problemas bei įgyvendinti ES reglamentuotus uždavinius, kurie patvirtinti *Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane* (toliau – VAPTP) bei *Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane*, prisitaikyti prie teisinės aplinkos ir užtikrinti tinkamą, tvarų komunalinių atliekų tvarkymą rajone, buvo parengtas *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metais planas*.

Pagrindinis *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* tikslas – suderinti Kupiškio rajono savivaldybės ir Panevėžio regiono savivaldybių veiksmus, organizuojant savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir steigiant bendrus atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius regione ir Kupiškio rajono savivaldybėje. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tolimesnė plėtra numatyta vystyti laikantis atliekų tvarkymo prioritetų, kurių svarbiausias – atliekų prevencija (susidarymo vengimas). Sekantis prioritetas – paruošimo naudoti pakartotinai, atliekų perdirbimo ir naudojimo kitais būdais sprendimų taikymas ir tik blogiausiu atveju, galimas atliekų šalinimas sąvartnyuose ir kituose atliekų šalinimo įrenginiuose.

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nustatyti atliekų tvarkymo tikslai, užduotys ir uždaviniai jiems įgyvendinti, atitinka VAPTP nustatytus tikslus ir uždavinius.

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas pakeičia šiuo metu galiojančią *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planą*, patvirtintą 2016 m. birželio 30 d. Kupiškio rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-215 ir kartu nustato naujas VAPTP numatytų užduočių įgyvendinimui reikalingas priemones bei uždavinius ateinančiam 2021-2027 m. periodui.

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas parengtas pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. D1-274 patvirtintus Reikalavimus regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams.

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano sudėtinės dalys:

- atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė;
- atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija;
- atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas.

Rengiant planą, buvo naudotasi įvairiais informacijos šaltiniais:

- Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis už 2016 – 2020 (2021) metus;

- PRATC pateiktais ir viešoje erdvėje publikuojamais duomenimis (komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo rodiklių metiniai suvestiniai rodikliai, esami Panevėžio regiono ir Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planai, ir kt.);
- Duomenimis surinktais darbinių vizitų į visas savivaldybes metu.

Plane analizuojami duomenys už 2018–2020 (2021) metus. Atkreiptinas dėmesys, kad iš skirtingų informacijos šaltinių surinkti statistiniai duomenys ne visada sutapo, taip pat net to paties šaltinio, tačiau skirtingų metų informacija labai varijuoja, kas neleidžia daryti vienareikšmiškų išvadų dėl atliekų susidarymo ir tvarkymo tendencijų regione bei Kupiškio rajono savivaldybėje. Viena pagrindinių duomenų nepatikimumo priežasčių – nesisteminis skirtingų atliekų srautų priskyrimas komunalinių atliekų srautui. Siekiant išvengti galimo duomenų nepagrįstumo darant prielaidas bei pagrindines išvadas, plane daugiausia buvo remtasi Aplinkos apsaugos agentūros pateiktais duomenimis. Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad nuo 2018 metų sausio 1 dienos buvo pakeista atliekų apskaitos tvarka.

Sprendimą dėl *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* patvirtinimo priima Kupiškio rajono savivaldybės taryba, atsižvelgdama į PRATC, gyventojų ir juridinių asmenų (įstaigų ir organizacijų) siūlymus.

Vadovaujantis LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintame Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše numatyta tvarka, parengtam *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektui*, buvo atliktas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV). Visuomenės informavimo procedūros atliktos vadovaujantis 2004 m. rugpjūčio 27 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1 – 455, patvirtintu Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo aprašu ir jo 2010 m. gegužės 4 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-357 patvirtintu pakeitimu.

1.1. Atliekų tvarkymo teisinis reglamentavimas

Svarbiausios ES direktyvos, reglamentuojančios komunalinių atliekų tvarkymą:

- 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas;
- 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų;
- 2002 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų su 2010 m. rugsėjo 27 d. pakeitimais;
- 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/76/EB dėl atliekų deginimo;
- 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo su 2010 m. gegužės 12 d. Komisijos sprendimu 413/2010 padarytais pakeitimais;
- 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų su 2009 m. kovo 11 d. , 2008 m. spalio 22 d. ir 2013 m. vasario 7 d. pakeitimais;
- 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų;
- 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (ENTP) su 2010 m. vasario 23 d. pakeitimais;

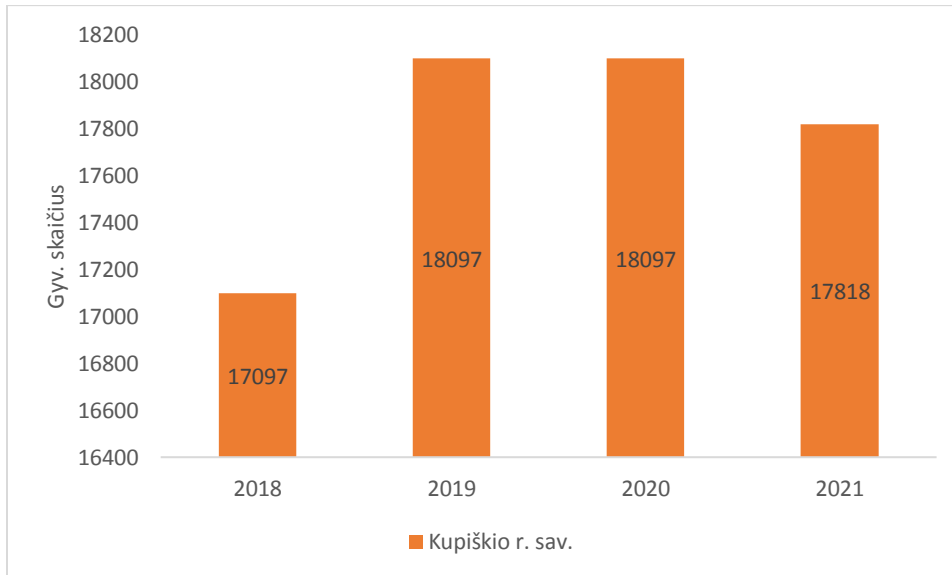
- 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir direktyvos 91/157/EEB panaikinimo su 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/103/EB pakeitimais
- 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės;
- 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės).

Nacionaliniai teisės aktai ir kiti dokumentai, kuriais vadovaujantis plėtojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos ir rengiami bei atnaujinami komunalinių atliekų tvarkymo planai:

- Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. [5-75](#));
- Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas (Žin., 1998, Nr. [61-1726](#); 2002, Nr. [72-3016](#));
- 2022 m. birželio 1 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 573 patvirtintas Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas
- Atliekų tvarkymo taisyklės (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. nutarimas Nr. 217 (2011 m. gegužės 3 d. redakcija) (Žin., 1999, Nr. [63-2065](#); 2011, Nr. [57-2721](#));
- Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2009, Nr. [121-5215](#));
- Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. [113-5029](#));
- Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija (Žin., 2012, Nr. [80-4149](#));
- Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymas (1999 m. gegužės 13 Nr. VIII-1183);
- Reikalavimai regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. D1-274;
- Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 (Žin., 2004, Nr. [130-4650](#); 2011, Nr. 50-2431);
- Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D1-455 (Žin., 2004, Nr. [136-4970](#); 2010, Nr. [53-2625](#)).
- 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

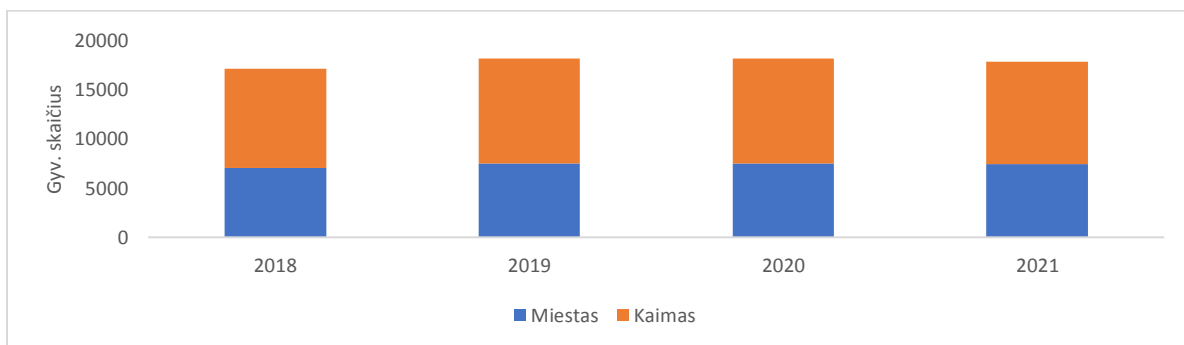
1.2. Bendrieji duomenys apie Kupiškio rajono savivaldybę

Kupiškio rajono savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas šiaurės rytų Lietuvoje, priklausantis Panevėžio regionui. Savivaldybės teritorija ribojasi su Anykščių, Biržų, Rokiškio ir Panevėžio rajono savivaldybėmis. Rajono plotas - 1 080 km². Kupiškio rajono savivaldybės administracinis centras – Kupiškio miestas, taip pat savivaldybės teritorijoje yra dar vienas miestas – Subačius. Kupiškio rajono savivaldybės teritorija suskirstyta į 6 seniūnijas: Kupiškio, Alizavos, Noriūnų, Skapiškio, Subačiaus ir Šimonių. Remiantis statistiniais duomenimis Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje 2021 m. pradžioje gyveno 17,8 tūkst. gyventojų.

1 paveikslas. Gyventojų skaičius Kupiškio rajono savivaldybės

Statistikos departamento duomenimis Kupiškio rajono savivaldybėje gyventojų pasiskirstymas, pagal gyvenamąją teritoriją (miestas, kaimas) – apylygis. Šiuo metu 59 proc. gyventojų gyvena kaimo vietovėse, kita dalis – mieste, didžioji dalis iš jų Kupiškyje (apie 7 tūkst. gyventojų).

2 paveikslas. Kupiškio rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal teritoriją (miestas, kaimas)

Statistikos departamento gyventojų ir būstų surašymo (2021 m.) duomenimis Kupiškio rajono savivaldybėje įregistruota apie 11 tūkst. tradicinių būstų (beveik 2 tūkstančiais būstų mažiau nei 2011

metais), iš kurių 60 proc. individualūs gyvenamieji namai, ir 33 proc. – butai daugiabučiuose namuose, likę sodų namų savininkai.

AAA duomenimis Kupiškio rajono savivaldybėje įregistruotų ir veikiančių juridinių subjektų skaičius 2020 metais sudarė 645 vnt.

2. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS SITUACIJOS APŽVALGA

2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas

Remiantis Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis pagrindinę atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkciją atlieka savivaldos institucijos. Jos organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarantiems komunaliniams atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą bei administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą.

Savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimas apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo paslaugas visiems savivaldybių teritorijose esantiems komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims).

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo veikloje atlieka šias funkcijas:

- Organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris nebeegzistuoja, tvarkymą;
- Tvirtina savivaldybių atliekų tvarkymo planus bei taisykles;
- Nustato tarifus ir/ arba vietines rinkliavas - įkainius už atliekų tvarkymo paslaugas;
- Konkurso tvarka parenka komunalinių atliekų tvarkytojus arba paveda tai atlikti atliekų tvarkymo sistemos administratoriams;
- Paveda PRATC bei kitiems subjektams vykdyti savivaldybei priskirtų komunalinių atliekų tvarkymo funkcijas;
- Kontroliuoja PRATC veiklą;
- Kontroliuoja, kaip gyventojai, įmonės ir organizacijos laikosi savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių.

Sėkmingam atliekų tvarkymo sistemos organizavimo užtikrinimui Kupiškio rajono savivaldybė parengė ir 2016 birželio 30 d. Kupiškio rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-215 patvirtino atliekų tvarkymo planą 2014 - 2020 metams, o 2021 m. birželio 28 d. tarybos sprendimu Nr. TS-185 patvirtino Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisykles.

Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima šių atliekų tvarkymą:

- mišrių (likusių po pirminio rūšiavimo) komunalinių atliekų;
- buityje susidarantiems antrinių žaliavų, pakuočių ir pakuočių atliekų;
- buityje susidarantiems biologiškai skaidžiams atliekams (maisto, žaliųjų ir kt.);
- tekstilės atliekų;
- buityje susidarantiems didelių gabaritų atliekams ir naudotų padangų atliekams;
- statybos ir griovimo atliekų;
- buityje susidarantiems elektros ir elektroninės įrangos atliekams;

- butyje susidarančių pavojingųjų atliekų;
- gatvių, šaligatvių ir teritorijų valymo sąšlavų;
- šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma;
- kitų atliekų, kurios išskiriamos pagal poreikį teisės aktais, įskaitant savivaldybės priimtus teisės aktus.

Siekdamos užtikrinti efektyvų atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimą, kokybiškų ir prieinamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą visiems regiono komunalinių atliekų turėtojams, 2005 m. liepos 1 d. šešios Panevėžio regiono savivaldybės (Panevėžio miesto, Panevėžio rajono, Rokiškio rajono, Biržų rajono, Pasvalio rajono, Kupiškio rajono) jungtinės veiklos sutarties pagrindu įkūrė Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centrą (UAB), toliau – PRATC.

1 lentelė. PRATC akcininkai ir jų dalys

Bendrovės akcininkai	Akcinio kapitalo pasiskirstymas, proc.
Biržų r. sav.	11,79
Kupiškio r. sav.	8,17
Panevėžio m. sav.	39,79
Panevėžio r. sav.	14,69
Pasvalio r. sav.	11,61
Rokiškio r. sav.	13,95

Šaltinis: PRATC

PRATC atliekų tvarkymo veikloje atlieka šias funkcijas:

- integruoto ir tinkamo atliekų tvarkymo įrenginių tinklo kūrimas ir eksploatavimas;
- regioninio sąvartyno ir kitų uždarytų sąvartynų priežiūros po uždarymo užtikrinimas;
- atliekų paruošimo panaudojimui, apdorojimo, ir šalinimo užtikrinimas;
- pagalba Regiono savivaldybėms rengiant regioninį ir savivaldybių atliekų tvarkymo planus bei kitus strateginius dokumentus;
- didelio gabarito, statybos ir griovimo atliekų, naudotų padangų, žaliųjų atliekų ir kitų atliekų priėmimas didelio gabarito atliekų surinkimo aikštelėse, žaliųjų atliekų priėmimas žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėse.

Regiono savivaldybių pavedimu PRATC taip pat vykdo visuomenės informavimo apie komunalinių atliekų tvarkymą, regioninę atliekų tvarkymo sistemą bei kitą su atliekų tvarkymu susijusią veiklą (sudaro sutartis su GIO dėl kai kurių atliekų srautų tvarkymo). Supaprastinta Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė schema pavaizduota 3 paveiksle.

Remiantis *Atliekų tvarkymo įstatymu*, komunalinių atliekų surinkimą savivaldybių teritorijose vykdo įmonės, sudariusios sutartis su vietos savivalda – savivaldybėmis arba savivaldybių kartu įsteigtu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriumi. Šiuo metu komunalines atliekas surenkančių įmonių sąrašas pateikiamas *2 lentelėje*.

2 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų tvarkymo veiklą vykdančių įmonių sąrašas

Savivaldybė	Atliekų tvarkytojo pavadinimas	Sutarties pasirašymo su savivaldybe data	Sutarties su savivaldybe galiojimo terminas	Tvarkomos atliekos
Kupiškio r. sav.	UAB „Ecoservice projektai“	2019-03-01	2022-03-01	Tekstilės atliekos
	UAB „Ekonovus“	2019-03-01	2022-03-01	Maisto atliekos
	UAB „Kupiškio komunalininkas“	2020-07-01	2025-08-01	Mišrių komunalinių, popieriaus, stiklo, plastiko, didžiosios, tekstilės ir maisto atliekos

Šaltinis: Kupiškio rajono savivaldybė

Atliekų tvarkymo įstatymas reglamentuoja gamintojų ir importuotojų atsakomybę – pakuočių ir pakuočių atliekų, elektros ir elektroninės įrangos, alyvų, transporto priemonių ir kitų apmokestinamųjų gaminių tvarkymo veiklos, bendradarbiavimo su savivaldybėmis principus.

3 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybėje sudarytos sutartys su gamintojais ir importuotojais arba joms atstovaujančiomis organizacijomis

Savivaldybė	Papildančią sistemą diegiantis / įdiegęs juridinis asmuo	Pavadinimas atliekų, kurioms rinkti yra diegiama / įdiegta papildanti sistema	Sutarties pasirašymo data ir jos galiojimo terminas
Kupiškio r. sav.	VšĮ Elektronikos gamintojų ir importuotojų asociacija	elektros ir elektroninės įrangos atliekos	Nuo sutarties pasirašymo iki 2015-12-31 (jeigu sutartis nenutraukiama automatiškai pratęsiama dar vieniems metams. Sutarties pratęsimų skaičius neribojamas)
	Asociacija EEPA	elektros ir elektroninės įrangos atliekos ir baterijos, akumuliatoriai	Nuo sutarties pasirašymo (jeigu sutartis nenutraukiama automatiškai pratęsiama dar vieniems metams. Sutarties pratęsimų skaičius neribojamas)
	VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija“	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	2013 m. liepos 12 d. Nr. 22-859
	Autogamintojų ir importuotojų asociacija AGIA	Apmokestinamųjų gaminių ir alyvų atliekos	2017 m rugpjūčio 17 d. Nr.22-1402

Šaltinis: Kupiškio rajono savivaldybė

2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas

Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimo poreikis apima Panevėžio regione ir Kupiškio rajono savivaldybėje įgyvendinamus atliekų tvarkymo sektoriaus vystymo projektus, atliekų tvarkymo (atliekų surinkimo ir transportavimo, atliekų paruošimo panaudojimui, apdorojimo šalinimo, įmokų administravimo) sąnaudas. Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistema finansuojama iš įvairių šaltinių, – pagrindė iš įmokų už komunalinių atliekų tvarkymą (vietinės rinkliavos ar tarifo), atliekų turėtojų

(juridinių asmenų) įmokų už atliekų tvarkymą regioniniame sąvartyne, savivaldybių lėšų, ES paramos, skolintų lėšų.

2.2.1. Investicinių projektų įgyvendinimas

Investicinių projektų įgyvendinimas – svarbi regioninės atliekų tvarkymo sistemos dalis, kuri leidžia įgyvendinti atliekų tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatytus uždavinius. Šiuo metu Panevėžio regione ir Kupiškio rajono savivaldybėje įgyvendinami ir neseniai įgyvendinti šie investiciniai projektai:

Projektas „Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“

Siekiant Panevėžio regione įvykdyti teisės aktų (ES direktyvų, Lietuvos atliekų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų) keliamus atliekų tvarkymo uždavinius, regione 2010 metais pradėtas įgyvendinti projektas „Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“. 2016 metais įgyvendinus projektą Panevėžio regione buvo įvestas atskiras biologiškai skaidžių atliekų kompostavimas jų susidarymo vietoje Panevėžio regiono kaimo, miestų bei miestelių vietovėse, tam išdalinant gyventojams 8 150 vnt. kompostavimo dėžių. Kitų bendrai surenkamų komunalinių atliekų tvarkymui Dvarininkų kaime esančio regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje buvo pastatyti komunalinių atliekų rūšiavimo ir rūšiavimo metu atskirtų biologiškai skaidžių atliekų apdorojimo įrenginiai, kurie pradėjo veikti 2015 m.

Siekiant Panevėžio regione įvykdyti teisės aktų reikalavimus bei gerinant paslaugų teikimo kokybę, 2017 m. buvo pradėtas įgyvendinti ES struktūrinių fondų finansuojamas projektas **Nr. 05.2.1-APVA-R-008-51-0002 „Panevėžio regiono komunalinių atliekų infrastruktūros plėtra“**. Projekto tikslas - pagerinti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir padidinti rūšiuojamojo surinkimo pajėgumus Panevėžio regione, išplečiant komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir didinant visuomenės sąmoningumą atliekų prevencijos bei tvarkymo srityje. Projekto tikslas atitinka šalies ir regiono strateginių planavimo dokumentų nuostatas ir plėtros tikslus, taip pat atliekų tvarkymo planus.

Projekto tikslo siekiama įgyvendinant uždavinius:

- plėtoti komunalinių atliekų (toliau – KA) rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą Panevėžio regione;
- informuoti visuomenę atliekų prevencijos bei tvarkymo klausimais.

Projekto metu Panevėžio miesto, Pasvalio, Panevėžio, Biržų, Rokiškio ir Kupiškio rajonų savivaldybių teritorijose įrengtos komunalinių atliekų konteinerių aikštelės, skirtos mišrių KA, antrinių žaliavų, maisto ir tekstilės atliekų surinkimui. Pasvalio ir Rokiškio rajonų savivaldybių teritorijose (Joniškėlyje ir Pandėlyje) įrengtos dvi naujos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, Panevėžio regione individualių namų valdų savininkams išdalinta 11 500 vnt. kompostavimo priemonių ir įgyvendinta visuomenės informavimo kampanija (visuomenės informavimas apima tik 3 savivaldybes – Panevėžio r., Pasvalio r., ir Biržų r.). Iš sutaupytų projekto biudžeto lėšų ir papildomo finansavimo Rokiškio rajono ir Panevėžio miesto savivaldybių teritorijose bus įrengtos dvi naujos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, Panevėžio regiono veikiančiose DGASA įrengti daiktų mainų punktai, automobilinės svarstyklės, Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje įrengtas pastatas, skirtas skirto paruošimui naudoti pakartotinai bei įgyvendintas visas Panevėžio regiono savivaldybes apimantis visuomenės informavimo atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais priemonių planas.

Taip pat PRATC vykdo investicinį projektą **Nr. 05.2.1 – APVA – R –008–51–0004 „Maisto/ virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumų sukūrimas Panevėžio regione“**. Projekto tikslas – pagerinti komunalinių

atliekų tvarkymo sistemą Panevėžio regione, o pagrindinis projekto uždavinys – užtikrinti reikiamą infrastruktūrą maisto/virtuvės atliekų apdorojimui Panevėžio regione. Projekto metu vykdomos veiklos:

- PRATC esamos infrastruktūros pritaikymas maisto/ virtuvės atliekų paruošimui perdirbti;
- Gyventojų informavimo kompanijos maisto/ virtuvės atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais įgyvendinimas.

2014 – 2020 m. laikotarpiu Kupiškio rajono savivaldybė ES lėšomis įrengė 58 konteinerines antžemines aikštes:

- Plastiko atliekoms – 60 vnt.
- Stiklo atliekoms – 60 vnt.
- Popieriaus/kartono atliekoms – 60 vnt.
- Tekstilės atliekoms – 24 vnt.
- Maisto atliekoms – 12 vnt.
- Biologiškai skaidžioms atliekoms – 2 vnt.
- Mišrioms komunalinėms atliekoms – 103 vnt.

2017 m. Kupiškio rajono savivaldybė su LAAIF pasirašė sutartį Nr. AT-D-13(2017) ir įsigijo pakuočių konteinerių (1736 vnt. 120 l ir 1736 vnt. 240 l talpos). 2019 m. su APVA buvo pasirašyta sutartis Nr. AT-D-3(2019) ir įsigyta 1646 vnt. 120 l. ir 1646 vnt. 240 l. talpos pakuočių atliekų konteinerių.

2.2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos

Remiantis galiojančia Atliekų tvarkymo įstatymo redakcija, savivaldybių nustatomo mokesčio už komunalinių atliekų tvarkymą (vietinės rinkliavos ar tarifo) kainodara turi būti paremta proporcingumo, nediskriminavimo, solidarumo ir „teršėjas moka“ principais. Panevėžio regiono savivaldybių įmokų už atliekų tvarkymą kainodaros pagrindą sudaro atliekų tvarkymo sistemos sąnaudos.

Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sąnaudų dedamosios:

- Komunalinių atliekų surinkimo ir pervežimo iki regioninio sąvartyno ar kitų apdorojimo įrenginių sąnaudos;
- Tarifo už komunalinių atliekų tvarkymą arba/ir Vietinės rinkliavos administravimo sąnaudos;
- Atskiro komunalinių atliekų surinkimo sąnaudos;
- Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos (infrastruktūros – DGASA, ŽAKA, perkrovimo stotys ir pan., eksploatacijos ir kt. sąnaudos).
- Komunalinių atliekų surinkimo ir pervežimo iki regioninio sąvartyno ar kitų apdorojimo įrenginių sąnaudos – sąnaudas, kurias patiria atliekas surenkančios ir transportuojančios įmonės, kurias konkurso būdu išrenka savivaldybės arba savivaldybių paskirti Administratoriai.

Žemiau pateiktoje lentelėje pateikiami duomenys apie atliekų tvarkytojų kaštų atliekų tvarkymo veikloje pasiskirstymą 2020 m.

4 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkytojų sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas 2020 m., proc.

Apmokėjimo už paslaugas savivaldybėje forma (rinkliava, tarifas)	MKA surinkimo ir vežimo, sąnaudos, %	MKA apdorojimo ir šalinimo sąnaudos, %	Į MKA patekusių antrinių žaliavų atskyrimo nuo mišrių komunalinių atliekų %	DGASA eksploatavimo sąnaudos, %	Atliekų surinkimo apvažiavimo būdu ir tvarkymo sąnaudos, %	Biologiškai skaidžių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir (ar) tvarkymo sąnaudos, %	Kompostavimo aikštelių eksploatavimo sąnaudos, %	Kitų komunalinių atliekų (maisto atliekų, tekstilės atliekų ir kitų) rūšiuojamojo surinkimo ir (ar) tvarkymo sąnaudos, %	Netinkamų eksploatuoti uždarytų sąvartynų priežiūros po uždarymo	Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros atnaujinimo sąnaudos, %	Visuomenės švietimo ir informavimo sąnaudos, %	Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo sąnaudos %
Rinkliava	44,00	25,00	0,00	0,00	0,00	10,00	0,00	4,00	0,00	10,00	0,00	8,00

Šaltinis: Savivaldybės

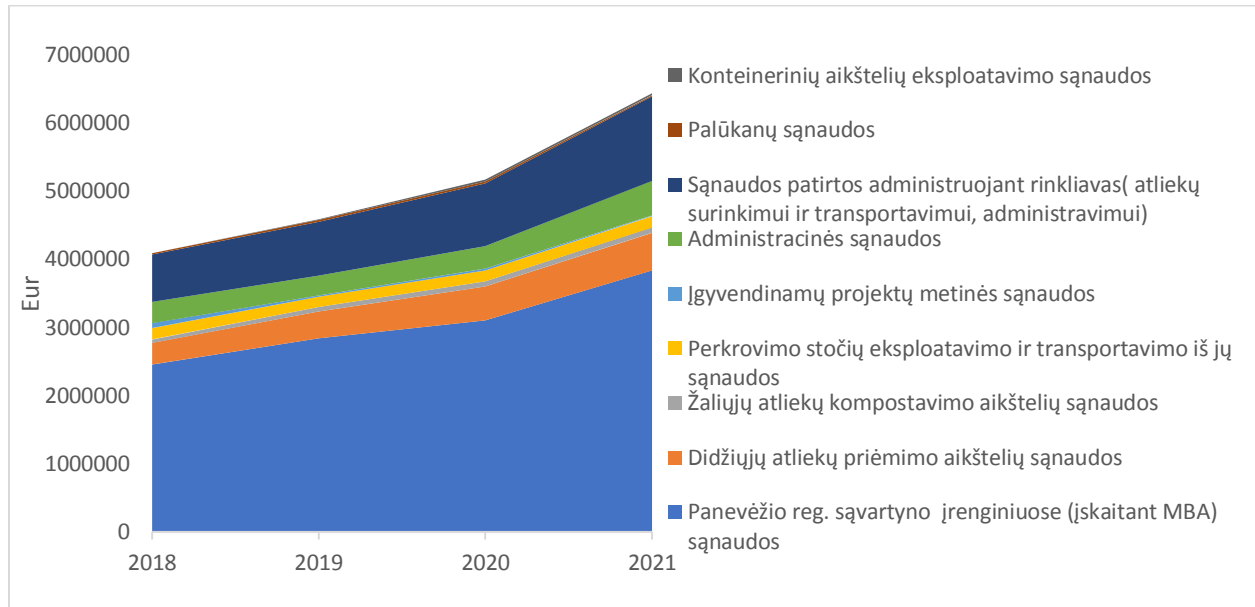
Kupiškio rajono savivaldybė didžiąją dalį atliekų tvarkymo sąnaudų sudaro atliekų surinkimo sąnaudos, sistemos administravimo sąnaudos sudaro tik apie 8 proc.

PRATC komunalinių atliekų tvarkymo sistemos patiriamas sąnaudas sudaro:

- Atliekų tvarkymo MBA įrenginiuose sąnaudos;
- Šalinimo veiklos sąnaudos – visos su Panevėžio regioninio sąvartyno eksploatavimu susijusios sąnaudos: darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios išlaidos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas, elektros, vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugos, atliekų tvarkymo technikos eksploatacija, degalai, tepalai, technikos remontas, draudimas, kitos eksploatacinės sąnaudos, aplinkos teršimo mokestis sąvartyne šalinamoms atliekoms, sumokamas į valstybės biudžetą, atidėjiniai sąvartyno uždarymui bei priežiūrai po uždarymo;
- Atliekų tvarkymo regioniniame sąvartyne sąnaudos, įskaitant atliekų paruošimo perduoti tolimesniam tvarkymui sąnaudos, atliekų deginimo sąnaudos, įskaitant transportavimo į deginimo įrenginius sąnaudas (sąvartyno įrenginiuose atliekama ir atliekų tvarkymo kitais būdais, nešalinant, veikla);
- Didžiųjų atliekų priėmimo aikštelių sąnaudos – didžiųjų atliekų priėmimo aikštelių eksploatacinės sąnaudos. Šias sąnaudas sudaro darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios sąnaudos, surinktų atliekų tvarkymo sąnaudos, įskaitant paruošimo pervežimui ir pervežimo į tvarkymo įrenginius sąnaudas ir pan. sąnaudas, ilgalaikio turto nusidėvėjimas, (kitos eksploatacinės sąnaudos (vanduo, elektra, draudimai, darbo priemonės ir pan.);
- Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių sąnaudos – aikštelėse dirbančių darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios išlaidos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas, žaliųjų atliekų kompostavimo sąnaudos (technikos eksploatacija, degalai ir kt.), kitos eksploatacinės sąnaudos (vanduo, elektra, draudimas, darbo priemonės ir kt.);
- Perkrovimo stočių eksploatacinės sąnaudos – presavimo paslaugų, ilgalaikio turto nusidėvėjimo, atliekų iki Panevėžio regioninio sąvartyno transportavimo sąnaudos, kitos eksploatacinės sąnaudos (vanduo, elektra, draudimai, darbo priemonės ir kt.);
- Įgyvendinamų projektų sąnaudos – su projektų įgyvendinimu susijusios sąnaudos;
- PRATC administracinės sąnaudos. Tai sąnaudos, į kurias įtrauktos administracijos darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios išlaidos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas,

administracinių patalpų nuoma, tarnybinio transporto eksploatacija, degalai, remontas, draudimas, kanceliarinės, ryšio, darbuotojų mokymų ir komandiruočių sąnaudos, konsultavimo paslaugos, paskolų palūkanų sąnaudos ir kt.

Didžiąją dalį komunalinių atliekų tvarkymo PRATC sąnaudų sudaro atliekų tvarkymui būtinos infrastruktūros (sąvartyno, MBA) eksploataavimo ir priežiūros sąnaudos.

3 paveikslas. PRATC sąnaudų dinamika 2018–2021 m.

Šios sąnaudos, susidaranti regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje, atsižvelgiant į visų sąnaudų padengimo ir „teršėjas moka“ principus, turi būti pilnai padengtos atliekų turėtojų ir (arba) medžiagų ir gaminių, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojų ir importuotojų.

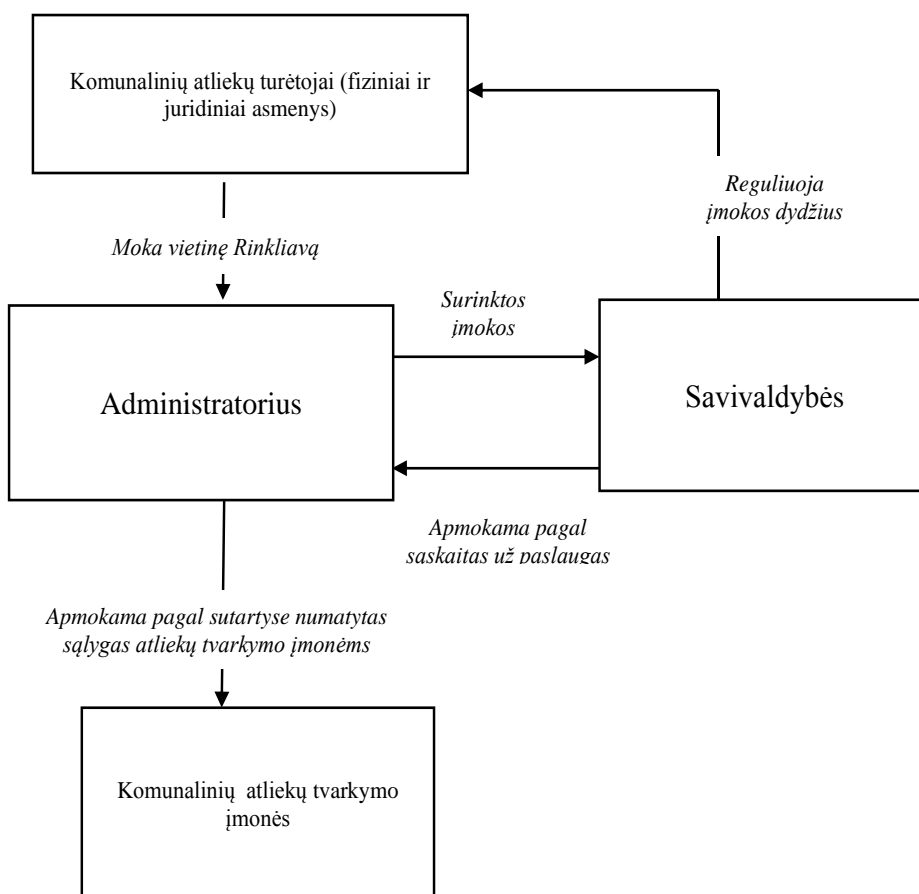
2.2.3. „Teršėjas moka“ principo įgyvendinimas

Remiantis atliekų tvarkymo įstatymu, komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo sistema turi būti paremta „teršėjas moka“ ir „visų sąnaudų padengimo“ principu. Šie principai nusako, kad visos atliekų tvarkymo sistemoje susidariusios sąnaudos turi būti apmokėtos atliekų turėtojų ir (arba) medžiagų ir gaminių, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojų arba importuotojų (gamintojo atsakomybės principas) lėšomis.

Aukščiau aptartus principus papildo šie atliekų tvarkymo įstatyme numatyti principai:

- „Nediskriminavimo“ principas suprantamas kaip vienodų apmokestinimo sąlygų taikymas tos pačios kategorijos atliekų turėtojams;
- „Proporcingumo“ principas teigia, jog apmokestinimas už atliekų tvarkymą negali būti akivaizdžiai neproporcingas pas atliekų turėtoją susidarančiam atliekų kiekiui;
- „Solidarumo“ principas nusako idėją, kad viename atliekų tvarkymo regione visiems atliekų turėtojams turi būti pasiūlyta tokia pati atliekų tvarkymo kaina už tokios pačios kokybės paslaugas. Tokiu būdu šis principas taip pat reiškia, kad vienos tonos mišrių komunalinių atliekų pervežimo (t.y. atliekų nuvežimo iki regioninio sąvartyno) ir šalinimo regioniniame sąvartyne sąnaudos turi būti vienodos visoms Regiono savivaldybėms, t. y. paslaugos kaina atliekų turėtojui neturi priklausyti nuo atliekų turėtojo nutolimo nuo regioninio sąvartyno.

„Teršėjas moka“ principas Kupiškio rajono savivaldybėje įgyvendinamas remiantis Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2021 m. birželio 28 d. sprendimu Nr. TS-186 patvirtintomis vietinės rinkliavos nuostatomis. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų turėtojai vietinę rinkliavą moka Administratoriui, kuris surinktas lėšas perveda savivaldybei. Savivaldybė, pagal pateiktas Administratoriaus sąskaitas apmoka už suteiktas komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas. Kupiškio rajono savivaldybėje vietinę rinkliavą administruoja UAB „Kupiškio komunalininkas“. Mokestį už komunalinių atliekų tvarkymą sąvartyne derina PRATC akcininkai, o pats mokestis patvirtinamas PRATC direktoriaus įsakymu.

4 paveikslas. Apmokestinimo būdų – vietinės rinkliavos (dešinėje) schema

PRATC taikomas komunalinių atliekų tvarkymo mokestis tarp Regiono savivaldybių diferencijuojamas tik mišrioms komunalinėms atliekoms. Diferencijuotas komunalinių atliekų tvarkymo mokestis taikomas tik atliekų surinkėjui/vežėjui, turinčiam pasirašytą komunalinių atliekų surinkimo sutartį su savivaldybe.

2.3. Komunalinių atliekų turėtojai, tvarkymo infrastruktūra

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane 2014-2020 m. nustatyta atliekų tvarkymo hierarchija reikalauja, kad regione būtų sudaryta tinkama atliekų surinkimo infrastruktūra leidžianti vengti atliekų susidarymo (atliekų prevencija), sudaranti sąlygas pirminiam atliekų rūšiavimui (paruošimas pakartotiniam naudojimui).

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 metams reikalavimais, siekiant didinti perdirbamų atliekų kiekius bei mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą į sąvartyną, savivaldybės privalo taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir vykdomos biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir rūšiuojamojo atliekų tvarkymo užduotys.

Šių uždavinių įgyvendinimui Kupiškio rajono savivaldybės teritorijose įrengta viena žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė, prie kapinių įrengti specialūs konteineriai žaliųjų atliekų surinkimui. Skatinant žaliųjų atliekų namudinį kompostavimą 2014–2020 metais, Kupiškio rajono savivaldybėje buvo išdalinta apie 2,6 tūkstančių kompostavimo dėžių. Išdalintų kompostavimo konteinerių dėka į bendrą mišrių komunalinių atliekų srautą patenka mažiau žaliųjų (augalų lapai, žolė, medžių šakos ir kt.) bei maisto (vaisių, daržovių) atliekų, todėl mažėja sąvartynuose šalinamas atliekų kiekis.

5 lentelė. Žaliųjų atliekų surinkimo aikštelė Kupiškio rajono savivaldybėje

Savivaldybė	Įrengtų žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių pajėgumai, t/ m	Žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių adresai
Kupiškio r. sav.	905	Didžiagrašių k.

Šaltinis: PRATC

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane numatytos priemonės – infrastruktūra baldų, statybos ir griovimo, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų, pavojingų buitinių atliekų, antrinių žaliavų, biologiškai skaidžių atliekų tvarkymui. Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 metams reikalavimais, savivaldybės turi užtikrinti, kad būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip po vieną tokią aikštelę savivaldybėse. Kupiškio rajono savivaldybėje įrengta 1 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, kurią eksploatuoja PRATC. Įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surenkamos mišrios, biologiškai skaidžios, didžiosios ir statybos, elektros ir elektroninės įrangos, pavojingos atliekos bei antrinės žaliavos (popieriaus, stiklo bei plastiko atliekos). Visos gyventojų pristatytos į DGASA atliekos yra apskaitomos naudojant vieningą gaminių pakuočių ir atliekų apskaitos informacinę sistemą (GPAIS), visos aikštelės yra aprūpintos kompiuterine įranga, internetiniu ryšiu.

6 lentelė. Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (DGASA) infrastruktūros parametrai, 2021 m.

Savivaldybė	Įrengtų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių pajėgumai, t/ m	Įrengtų aikštelių plotas, m ²	Įrengtų aikštelių adresas
Kupiškio r. sav.	421	4772	Technikos g. 6I, Kupiškis

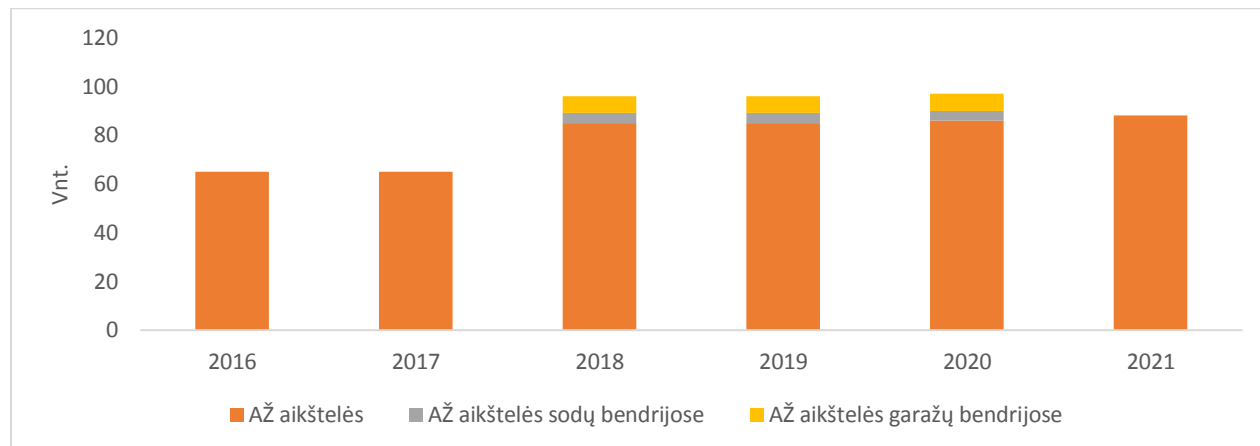
Šaltinis: PRATC

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 metams reikalavimais savivaldybės turėjo iki 2015 m. sausio 1 d. patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktuose nustatytiems antrinių žaliavų surinkimo reikalavimams – jas atnaujinti. Įrengiant tokias antrinių žaliavų surinkimo aikšteles turi būti laikomasi sekančių reikalavimų:

- savivaldybių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose;
- vidutiniai atstumai iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių nustatomi rengiant (atnaujinant) ir tvirtinant konteinerių aikštelių išdėstymo schemas;

- savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose, kai individualių namų savininkai neaprupinti individualiais pakuočių ir stiklo atliekų surinkimo konteneriais, ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo kontenerių aikštelę.

Kupiškio rajono savivaldybėje kontenerių aikštelių išdėstymo schema patvirtinta administracijos direktoriaus 2016-07-22 įsakymu ADV-509.

5 paveikslas. Antrinių žaliavų kontenerių aikštelių skaičius Kupiškio rajono savivaldybėje, vnt.

Savivaldybės duomenimis 2020 metais Kupiškio rajono savivaldybėje įrengtos 88 antrinių žaliavų surinkimo kontenerių aikštelių (arba vidutiniškai viena aikštelė 210 gyventojams).

Savivaldybės įgyvendinamos planavimo dokumentų reikalavimus, turi užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą. Visuotinumą principas laikomas užtikrintu, kai viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.

2020 metais Kupiškio rajono savivaldybėje aptarnaujamų gyventojų dalis sudarė 100 proc.

Kupiškio rajono savivaldybėje surinktos iš komunalinių atliekų turėtojų mišrios komunalinės atliekos pervežamos tvarkymui į Panevėžio mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius (toliau – MBA). Panevėžio–MBA pradėjo veikti 2015 m. Pagrindinė Panevėžio MBA paskirtis – sumažinti Panevėžio regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamus atliekų kiekius atskiriant antrines žaliavas (metalus, plastikus, popierių/kartoną), degiąsias atliekas ir biologiškai skaidžią frakciją, kuri vėlesniu etapu apdorojama anaerobiniu būdu ir išskiriamos biodujos, kurios naudojamos elektros energijos ir šilumos gamybai. Po biologinio apdorojimo gaunamas techninis kompostas, kuris perduodamas naudoti sąvartyne kaip medžiaga sąvartyne šalinamų atliekų perdengimui. Panevėžio MBA eksploatuoja viešojo konkurso tvarka pasirinktas operatorius – UAB „Ekoatliekos“.

7 lentelė. Panevėžio MBA įrenginių charakteristikos

Parametras	Reikšmė
Mechaninio apdorojimo įrenginių pajėgumas, t/metus	90 470
Pajėgumas per dieną, t/d	362
Biologinio apdorojimo įrenginių pajėgumas, t/metus	35 000
Priėmimo zonos pajėgumas, t	1 167,5

Atskiriamos antrinės žaliavos	LDPE, kartonas, popierius, stiklas, spalvoti ir juodieji metalai, PVC, HDPE, PET
Biodujų gamyba	Numatyta
Biologiškai skaidžios dalies apdorojimo būdas	Iš mechaninio rūšiavimo įrenginyje atskirtos biologiškai skaidžios frakcijos gaminamas techninis kompostas. Iš atskirai priimtų tvarkyti biologiškai skaidžių atliekų gaminamas kompostas.

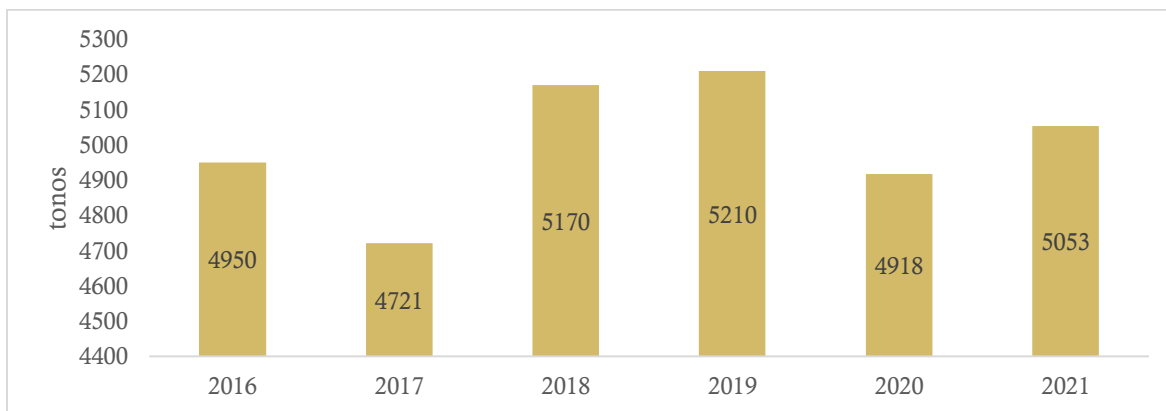
Šaltinis: PRATC duomenys.

PO apdorojimo MBA įrenginiuose likusios atliekos tvarkomos Panevėžio regioniniame sąvartyne. Panevėžio regioninis sąvartynas yra Dvarininkų k., Miežiškių sen., Panevėžio r., kelio Panevėžys–Miežiškiai kairėje pusėje (1,3 km atstumu), 8 km į pietryčius nuo Panevėžio miesto centro ir 3,8 km į šiaurės vakarus nuo Miežiškių miestelio centro. Sąvartyno apylinkės nėra gausiai apgyvendintos, pavienės sodybos ir kaimai išsidėstę pietiniame sąvartyno pakraštyje. Mažiausias atstumas iki gyvenamųjų pastatų virš 500 m. Sąvartyną sudaro 6 sekcijos po 3 ha (3 000 m²), visas sąvartyno plotas – 18 ha. Bendras perspektyvinių sekcijų plotas sudaro 12 000 m². Numatyta bendra sąvartyno talpa – 2 159 795 m³.

Panevėžio regioninis sąvartynas pradėtas eksploatuoti 2009 m. Pirmame etape buvo įrengtos 2 atliekų kaupo sekcijos, kurių plotas po 30 tūkst. m². Pilnai užpildžius esamas sekcijas atliekos nuo 2020 m. rugsėjo 9 d. šalinamos naujoje 3-ioje sąvartyno sekcijoje. Panevėžio regioninį sąvartyną eksploatuoja PRATC.

2.4. Komunalinių atliekų kiekiai

Aplinkos apsaugos agentūros valstybinės atliekų apskaitos duomenimis Panevėžio regione 2020 m. susidarė virš 74 tūkst. tonų komunalinių atliekų. Lyginant su 2014 m. šių atliekų kiekis sumažėjo daugiau kaip 20 tūkst. tonų. Kupiškio rajono savivaldybėje 2020 metais susidarė 4 918 tonų komunalinių atliekų. Reikia pažymėti kad į šį kiekį nėra įtrauktos namų ūkyje sutvarkomos atliekos (žaliųjų atliekų kompostavimas ir panašiai), atskirai ne per savivaldybių sistemas surenkamos antrinės žaliavos bei pakuotės atliekos, elektros ir elektronikos, statybos bei griovimo atliekos ir nuotekų dumblas iš vandens valymo įrenginių.

6 paveikslas. Kupiškio rajono savivaldybėje susidariusių komunalinių atliekų kiekis, t.

Lyginant su kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis Kupiškio rajono savivaldybėje susidaro mažiausiai komunalinių atliekų – 7 % visų regione susidarančių komunalinių atliekų. Reikia atkreipti dėmesį kad iš esmės komunalinių atliekų susidarymas per pastaruosius šešerius metus beveik ir nepasikeitė. Ši tendencija galimai susijusi su netiksliu atliekų apskaita, nes nežiūrint gyventojų skaičiaus mažėjimo ir su nedidėjančia

/nežymiai kintančia komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui, kuri per pastaruosius metus praktiškai nesikeitė, komunalinių atliekų kiekis turėtų mažėti.

8 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui Kupiškio rajono savivaldybėje; t/metus

Savivaldybė	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kupiškio r. sav.	0,25	0,25	0,28	0,29	0,27	0,29

Šaltinis: Konsultanto skaičiavimai

Kupiškio rajono savivaldybėje, AAA ataskaitų duomenimis, iš vietinės rinkliavos mokėtojų (gyventojų ir juridinių asmenų) 2021 m. surinkta apie 5 tūkst. tonų atliekų. Iš jų apie 2,6 tūkst. tonų (53 proc.) buvo perdirbta ir kitaip panaudota, apie 1,2 tūkst. tonų (25 proc.) – pašalinta sąvartyne.

Pagal LR Aplinkos ministro 2011 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. D1-661 „Dėl regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ir komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ sąvartyno operatorius arba atitinkamai MBA, MA įrenginio operatorius pildo regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų ir (arba) į MBA, MA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ataskaitą. Nuo 2016 metų Panevėžio regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne Dvarininkų k., Miežiškių sen. PRATC vykde šalinamų arba į MBA/MA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo darbus – atliekų monitoringą. Tyrimų, atliktų 2020 m., rezultatai pateikti 9 lentelėje.

9 lentelė. Panevėžio regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų arba į MBA/MA įrenginius priimamų Kupiškio rajono savivaldybėje susidarantių mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys 2020 m., procentais

Eil. Nr.	Atskiros komunalinių atliekų rūšys	Proc.
1	Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	3,28
2	Žaliosios atliekos	8,22
3	Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	1,46
4	Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	33,01
5	Tekstilės atliekos	7,42
6	Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	7,18
7	Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	5,89
8	PET pakuočių atliekos	0,50
9	Kombinuotų pakuočių atliekos	1,07
10	Metalų, įskaitant pakuotes, atliekos	1,40
11	Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	6,16
12	Inertinės atliekos (keramika, betonas, akmenys ir panašiai)	6,34
13	Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtos nepavojingosios atliekos	0,72
14	Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtos elektros ir elektroninės įrangos atliekos	0,08
15	Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtos baterijų ir akumuliatorių atliekos	0,00

Eil. Nr.	Atskiros komunalinių atliekų rūšys	Proc.
16	Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginių priimtose pavojingosios atliekos	0,58
17	Kitos komunalinės atliekos (pavyzdžiui, higienos atliekos, avalynė, guma)	16,72
18	Visos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	60,56

Šaltinis: Panevėžio regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų arba į MBA/MA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ataskaita, 2020

Panevėžio regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų arba į MBA įrenginius priimamų Kupiškio rajono savivaldybėje surinktų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys rodo, kad antrinės žaliavos sudarė apie 19 proc., o biologiškai skaidžios atliekos – apie 60 proc. mišrių komunalinių atliekų, tame tarpe maisto ir virtuvės atliekos sudaro apie 33 procentų.

10 lentelė. Tvarkomų MBA atliekų pagal frakcijas kiekiai 1 gyventojui kg/metus

Frakcija	kg/ gyventojui
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	9
Žaliosios atliekos	23
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	4
Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	94
Tekstilės atliekos	21
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	20
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	17
PET pakuočių atliekos	1
Kombinuotų pakuočių atliekos	3
Metalu, įskaitant pakuotes, atliekos	4
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	17

Šaltinis Konsultanto skaičiavimai pagal AAA ir Statistikos departamento duomenis

2.4.1. Mišrios komunalinės atliekos

Visos Kupiškio rajono savivaldybėje surinktos mišrios komunalinės atliekos (MKA) yra transportuojamos į Mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginius, esančius regioninio sąvartyno teritorijoje.

11 lentelė. Panevėžio MBA tvarkomų MKA kiekiai pagal savivaldybes, t

Savivaldybės	Susidaręs mišrių komunalinių atliekų kiekis, t				
	2016	2017	2018	2019	2020
Panevėžio miesto savivaldybė	17 933	22 214	24 120	23 462	21 989
Panevėžio rajono savivaldybė	4 222	3 294	6 920	6 967	6 858
Pasvalio rajono savivaldybė	4 547	4 626	5 068	5 558	5 516
Biržų rajono savivaldybė	3 842	3 745	4 046	4 006	3 794
Rokiškio rajono savivaldybė	6 321	6 433	5 869	5 883	5 668
Kupiškio rajono savivaldybė	3 127	3 818	4 352	4 028	3 690

Savivaldybės	Susidaręs mišrių komunalinių atliekų kiekis, t				
	2016	2017	2018	2019	2020
Iš viso:	39 992	44 131	50 375	49 905	47 515

Šaltinis: PRATC

Tvarkomų MBA Kupiškio rajono savivaldybėje surinktų mišrių komunalinių atliekų kiekiai yra mažėjantys, be to įtakos mažėjimui turi ir plečiamas atskiras surinkimas.

Pagrindinė MBA paskirtis – sumažinti regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamus atliekų kiekius atskiriant antrines žaliavas (metalus, plastikus, popierių/kartoną), degiąsias atliekas ir biologiškai skaidžią frakciją, kuri vėlesniu etapu apdorojama anaerobiniu būdu ir išskiriamos biodujos, kurios naudojamos elektros energijos ir šilumos gamybai. Po biologinio apdorojimo likęs techninis kompostas toliau naudojamas eksploatuojant sąvartyną.

12 lentelė. Panevėžio MBA balansas pagal savivaldybės, 2020 m

Savivaldybė	Savivaldybėje susidaręs atliekų kiekis, t	BSA, t	AŽ, t	Rūšiavimo atliekos, t	Degios atliekos, t
Panevėžio miesto savivaldybė	21 989	12 284	678	4 976	4 084
Panevėžio rajono savivaldybė	6 857	3 831	211	1 552	1 273
Pasvalio rajono savivaldybė	5 516	3081	170	1 248	1 024
Biržų rajono savivaldybė	3 794	2119	117	858	704
Rokiškio rajono savivaldybė	5 667	3 166	174	1 282	1 052
Kupiškio rajono savivaldybė	3 689	2 061	113	835	685

Šaltinis PRATC

46 % tvarkomų MBA atliekų srauto sudaro biologiškai skaidžios atliekos, 15% – degios atliekos, 21% – į sąvartyną šalinamos atliekos.

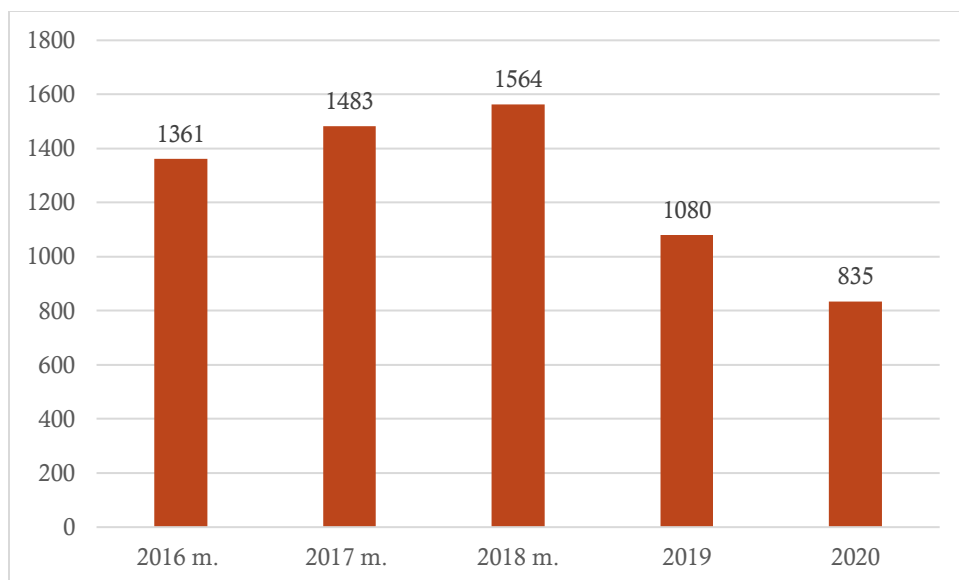
Iš 3% atrenkamų MBA antrinių žaliavų didžiąją dalį sudaro plastikinės pakuotės. Atrūšiuojama biologiškai skaidi frakcija naudojama uždaruose tuneliuose biodujų išgavimui bei elektros energijos gamybai, o gaunamas techninis kompostas naudojamas sąvartyno perdegimams.

13 lentelė. MBA atliekų balansas

Metai	Gauta MKA, t	Popieriaus ir kartono pakuotės, t	Plastikinės pakuotės, t	Kitos atliekos (šalinimui į sąvartyną), t	Biologiškai skaidi frakcija, t	Biodujų, m ³	Elektros energijos, KW/h	Techninis kompostas, t
2019	49 905	104	447	17 885	28 338	964 140	1 743 747	23 124
2020	47 515	13	256	10 754	27 309	643 981	1 046 096	20 648

Šaltinis: PRATC

Tvarkomų sąvartyne po apdorojimo likusių Kupiškio rajono savivaldybės atliekų kiekiai yra mažėjantys, ir nuo 2016 metų šis kiekis sumažėjo nuo 1361 tonos 2016 metais iki 835 tonų 2020 metais.

7 paveikslas. Šalinamų po MBA apdorojimo atliekų kiekiai 2016–2020 metais (Kupiškio rajono savivaldybė).

Į Panevėžio regioninį sąvartyną be likusių po rūšiavimo atliekų, taip pat yra šalinamos bei tvarkomos ir kitos regione susidariusios netinkamos perdirbti atliekos, didžiąją dalį tokių atliekų sudaro statybos ir griovimo atliekos, kurios naudojamos sąvartyno kelių įrengimui, bei kitos netinkamos perdirbti atliekos.

14 lentelė. Atliekų tvarkymas sąvartyne

Atliekų pavadinimas	Gauta atliekų per metus , t			
	2018	2019	2020	2021
Statybos ir griovimo atliekos, betonas, plytos ir kt. mišiniai	13 830	16 719	16 946	17 815
Biologiškai skaidžios (kompostavimo aikštelė)	3 894	4 507	5 051	5 740
Statybinės atliekos turinčios asbesto (atskira sąvartyno sekcija)	2 368	2 542	3 697	3 276
Kitos mechaninio atliekų apdorojimo atliekos	24 224	39 161	16 593	27 588
Kitos atliekos	15 093	17 265	19 044	19 175
Iš viso:	55 517	75 688	61 331	73 594

Šaltinis: PRATC

2.4.2. Antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytas rodiklis iki 2020 metų pasiekti, kad būtų perdirbama ar kitaip panaudojama ne mažiau kaip 65 procentai komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį) bei užtikrinti kad iki 2020 metų mažiausiai 50 procentų (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiama naudoti pakartotinai ir perdirbti.

Kupiškio rajono savivaldybėje, AAA duomenimis atskiru surinkimu per metus surenkama apie 2–3 šimtus tonų antrinių žaliavų ir pakuočių arba apie 16 kg vienam gyventojui. Daugiausiai antrinių žaliavų ir

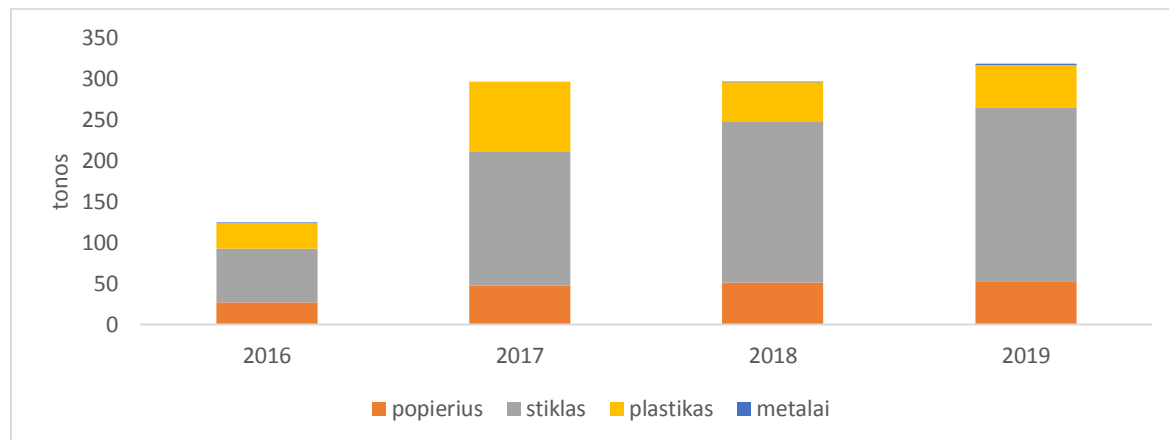
pakuočių surenkama rūšiuojamojo surinkimo (stiklo, popieriaus ir plastmasės) konteneriais ir apvažiavimo būdu bei perduodamos jų perdirbėjams. Lyginant su ankstesniais metais matoma aiški antrinių žaliavų surinkimo didėjimo tendencija, nuo 2018 metų antrinių žaliavų surinkimas padidėjo nuo 124 tonų iki 319 tonų 2021 metais, tai yra dvigubai.

15 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybėje komunalinių atliekų sraute surinkti antrinių žaliavų kiekiai, t

Savivaldybė	2018	2019	2020	2021	Vienam gyventojui 2020, kg
Kupiškio r. sav.					
popierius ir kartonas, popieriaus ir kartono pakuotės	27	47	51	52	2,81
stiklas, stiklo pakuotės	66	164	197	213	10,87
plastikai, plastiko pakuotė	31	86	48	52	2,67
metalai	1	0	1	2	0,06
Iš viso:	124	297	297	319	16,40

Šaltinis Kupiškio rajono savivaldybė

Daugiausia Kupiškio rajono savivaldybėje yra surenkama stiklo ir stiklo pakuotės – apie 67 % visų atskirai surenkamų antrinių žaliavų popieriaus ir popierinės pakuotės ir plastikas ir plastiko pakuotė surenkama vienodai – po 16 %.

8 paveikslas. Kupiškio rajono savivaldybėje surinktų antrinių žaliavų sudėtis, t

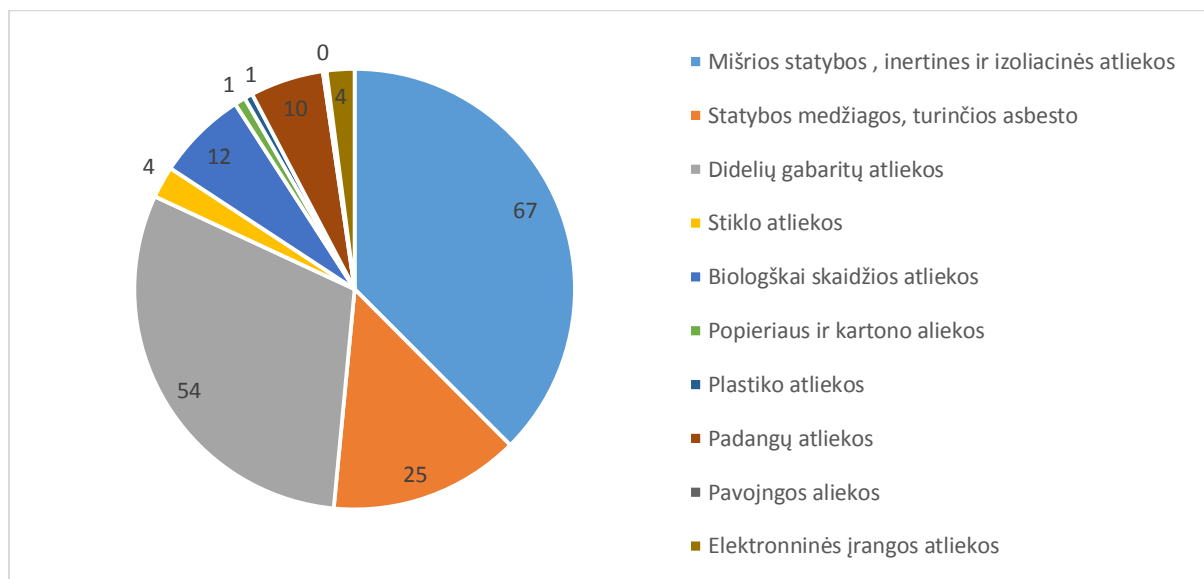
Didelių gabaritų atliekos, naudotų padangų, statybos ir griovimo, tekstilės, elektros ir elektroninės įrangos atliekos, pavojingos atliekos ir pan. Kupiškio rajono savivaldybėje surenkamos didelių gabaritų surinkimo aikštelėse (toliau – DGASA) į kurias gyventojai be papildomo mokesčio gali pristatyti šias atliekas ir apvažiuojant atliekų turėtojus. Kupiškio rajono savivaldybės DGASA surinktos atliekos (2021 metais buvo surinkta apie 213 tonų) laikinai saugojamos iki jų perdavimo šias atliekas tvarkančioms įmonėms. Lyginant su 2014 m. didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surenkamas atliekų kiekis šiuo metu regione išaugo beveik dvigubai.

16 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybėje DGASA surenkami atliekų kiekiai, tonos

Savivaldybė	2018	2019	2020	2021
Kupiškio r. sav.	317	450	179	213

Šaltinis: Kupiškio rajono savivaldybė

Didžiąją dalį Kupiškio rajono savivaldybės DGASA surinktų atliekų 2020 m. sudarė mišrios statybinės atliekos (41 proc.) bei kitos atliekos (36 proc.). Mažiausiai didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surinkta EEĮ atliekų bei pavojingų buitinių atliekų, šių atliekų kiekis siekė 1 proc. Didesnė dalis EEĮ atliekų bei pavojingų buitinių atliekų yra surenkama papildančiomis sistemomis, taip 2021 metais viso surinkta – 74 tonos tokių atliekų, iš kurių didesnę dalis – stambi buitinė technika.

9 paveikslas. Surenkamų DGASA atliekų sudėtis, tonomis. 2020

Kupiškio rajono savivaldybėje 2020 m. sutvarkyta 22 tonų bešeimininkių komunalinių atliekų. Dėl plečiamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų, tokių bešeimininkių atliekų kiekiai kiekvienais metais mažėja.

17 lentelė. Sutvarkytų bešeimininkių, nelegaliai pašalintų komunalinių atliekų kiekis, t

Savivaldybė	2018	2019	2020	2021
Kupiškio r. sav.				
Susidarė bešeimininkių atliekų, t	15	24	22	34
Skirta lėšų, Eur	2 378	3 179	1 225	1 913

Šaltinis Savivaldybės

2.4.3. Biologiškai skaidžių (žaliųjų atliekų, maisto atliekų) tvarkymas

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatyta, kad iki 2020 metų šalinamos sąvartyne biologiškai skaidžios atliekos sudarytų ne daugiau kaip 35 procentus 2000 metais susidariusių komunalinių biologiškai skaidžių atliekų. Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 metams reikalavimais, siekiant didinti perdirbamų atliekų kiekius bei mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą į sąvartyną, savivaldybės privalo taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir vykdomos biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir rūšiuojamojo atliekų surinkimo užduotys.

Kupiškio rajono savivaldybėje susidarančios ir kompostuoti tinkamos biologiškai skaidžios atliekos (medžių šakos, šaknys, lapai, žolės ir kitos kompostui tinkamos sodo ir daržo atliekos) priimamos į rajonę

veikiančią regioninę biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelę (toliau – BSAA). Biologiškai skaidžios atliekos priimamos iš gyventojų, įmonių ir organizacijų (taip pat ir aplinkos tvarkytojų, žemės ūkio bendrovių, seniūnijų ir kitų tokių atliekų turėtojų). Per metus Kupiškio rajono savivaldybėje regione kompostavimo aikštelėje vidutiniškai sutvarkoma 60 – 70 tonų biologiškai skaidžių atliekų.

18 lentelė. Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėje surinktų žaliųjų atliekų kiekiai, t.

Kupiškio raj. sav	2018	2019	2020	2021
Didžiagrašių ŽAKA	26,74	71,50	69,80	115,09

Šaltinis PRATC

Siekiant sumažinti biologiškai skaidžių atliekų patekimą į sąvartyną Kupiškio rajono savivaldybėje gyventojams 2015–2020 metais buvo išdalinta 6,6 tūkst. individualaus kompostavimo konteinerių. Vertinant įvairių tyrimų rezultatus bei analizes, daroma prielaida, kad naudojant namudinio kompostavimo dėžes, individualiame namų ūkyje galima sutvarkyti (sukompostuoti) apie 150 kg biologiškai skaidžių atliekų, įskaitant apie 30–40 kg maisto ir virtuvės atliekų. Tokiu būdu Kupiškio rajono savivaldybėje per metus kompostuojama apie 400 tonų biologiškai skaidžių atliekų.

19 lentelė. Kompostavimo dėžių skaičius ir prognozinis sukompostuojamų atliekų kiekis Kupiškio rajono savivaldybėje, vnt.

Rajonas	Esamas kompostavimo dėžių kiekis, vnt.	Prognozinis kompostuojamų atliekų kiekis, t/metus
Kupiškio rajonas	2 617	393

Šaltinis Savivaldybių duomenys ir Konsultanto skaičiavimai

2019 m. Kupiškio rajono savivaldybėje pradėta kurti maisto ir virtuvės rūšiuojamojo surinkimo sistema, pastatyta 12 vnt. 1,1 m³ talpos konteineriai pas gyventojus susidarantioms maisto ir virtuvės atliekoms surinkti. Šiais konteineriais surenkamos MVA tvarkomos UAB „Rokvesta“ įrenginiuose (Rokiškio rajonas).

20 lentelė. MVA surinkimui naudojamų Kupiškio rajono savivaldybėje konteinerių kiekis

Konteineriai	Kupiškio rajono savivaldybė
Maisto atliekų surinkimo konteinerių skaičius (vnt.)	12
Tūris (m ³)	1,1
Surinkimo dažnumas (kartai/metus)	52
Sukurtas pajėgumas t/metus	549

Šaltinis Konsultanto vertinimas pagal PRATC pateiktą informaciją

Vertinant surenkamų / kompostuojamų namų ūkiuose žaliųjų atliekų kiekius, o taip pat planuojama diegti MVA surinkimo sistemą galima teikti, kad kiekvienais metais tvarkomų biologiškai skaidžių atliekų kiekis palengva didėja ir 2020 metais sudarė apie 1 tūkst. tonų, o pilnai įdiegus MVA surinkimą tokių atliekų tvarkomas kiekis siektų 2 tūkstančių tonų per metus.

2.5. Visuomenės švietimas ir informavimas

Visuomenės švietimas užima svarbią vietą komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje- padeda skatinti visuomenės tinkamą dalyvavimą atliekų tvarkymo sistemoje. Nuolatos šviečiant visuomenę keliamas jos aplinkosauginio sąmoningumo lygis, visuomenė supažindinama su komunalinių atliekų tvarkymo ypatumais, informuojama apie egzistuojančią tvarką bei infrastruktūrą. Pagrindiniai visuomenės švietimo ir informavimo tikslai:

- Visuomenės informavimas siekiant supažindinti su esama sistema, būsima sistema, jos pakeitimais;
- Visuomenės informavimas ir švietimas siekiant pakeisti požiūrį ir elgseną;
- Visuomenės informavimas ir švietimas siekiant išugdyti visuomenę, kuri išmano ir sugeba spręsti aplinkosaugines problemas;

Informavimo komunalinių atliekų tvarkymo klausimais kryptys privalo būti suderintos su atliekų tvarkymo sistemos plėtra bei vykstančiais, įgyvendinamais projektais. Šiuo metu Panevėžio regione pagrindinę visuomenės švietimo ir informavimo funkciją atlieka PRATC, Kupiškio rajono savivaldybė, gamintojus ir importuotojus atstovaujančios organizacijos bei atliekas surenkančios įmonės. 2018 metais, įgyvendinant projektą „Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ pasirašyta paslaugų teikimo sutartis su UAB "MVP sprendimais" dėl visuomenės informavimo Kupiškio rajone atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais. Taip pat vykdoma sutartis su MB „Skaitmeniniai produktų sprendimai“ dėl visuomenės Panevėžio m., Panevėžio r., Pasvalio r., Kupiškio r., Rokiškio r. ir Biržų r. savivaldybėse informavimo atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais paslaugų teikimo.

Įgyvendinant projektą „Maisto / virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumų sukūrimas Panevėžio regione“ vykdoma šio projekto viešinimo veikla (MB „Skaitmeniniai produktų sprendimai“) Panevėžio m., Panevėžio r., Pasvalio r., Kupiškio r., Rokiškio r. ir Biržų r. savivaldybėse.

2.6. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos esamos situacijos apibendrinimas, stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių analizė

Kupiškio rajono savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas šiaurės rytų Lietuvoje, priklausantis Panevėžio regionui. Savivaldybės teritorija ribojasi su Anykščių, Biržų, Rokiškio ir Panevėžio rajono savivaldybėmis. Rajono plotas – 1 080 km². Kupiškio rajono savivaldybės administracinis centras – Kupiškio miestas, taip pat savivaldybės teritorijoje yra dar vienas miestas – Subačius. Kupiškio rajono savivaldybės teritorija suskirstyta į 6 seniūnijas: Kupiškio, Alizavos, Noriūnų, Skapiškio, Subačiaus ir Šimonių. Remiantis statistiniais duomenimis Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje 2021 m. pradžioje gyveno 17,8 tūkst. gyventojų.

Aplinkos apsaugos agentūros valstybinės atliekų apskaitos duomenimis Panevėžio regione 2020 m. susidarė virš 74 tūkst. tonų komunalinių atliekų. Lyginant su 2014 m. šių atliekų kiekis sumažėjo daugiau kaip 20 tūkst. tonų. Kupiškio rajono savivaldybėje 2020 metais susidarė 4 918 tonų komunalinių atliekų. Reikia pažymėti kad į šį kiekį nėra įtrauktos namų ūkyje sutvarkomos atliekos (žaliųjų atliekų kompostavimas ir panašiai), atskirai ne per savivaldybių sistemas surenkamos antrinės žaliavos bei pakuotės atliekos, elektros ir elektronikos, statybos bei griovimo atliekos ir nuotekų dumbblas iš vandens valymo įrenginių. Lyginant su kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis Kupiškio rajono savivaldybėje susidaro mažiausiai komunalinių atliekų – 7 % visų regione susidarančių komunalinių atliekų. Reikia atkreipti dėmesį kad iš esmės komunalinių atliekų susidarymas per pastaruosius šešerius metus beveik ir nepasikeitė. Ši tendencija galimai susijusi su netikslia atliekų apskaita, nes nežiūrint gyventojų skaičiaus mažėjimo ir su nedidėjančia /nežymiai kintančia komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui, kuri per pastaruosius metus praktiškai nesikeitė, komunalinių atliekų kiekis turėtų mažėti.

2020 metais Kupiškio rajono savivaldybėje aptarnaujamų gyventojų dalis sudarė 100 proc.

Kupiškio rajono savivaldybėje, AAA ataskaitų duomenimis, iš vietinės rinkliavos mokėtojų (gyventojų ir juridinių asmenų) 2021 m. surinkta apie 5 tūkst. tonų atliekų. Iš jų apie 2,6 tūkst. tonų (53 proc.) buvo perdirbta ir kitaip panaudota, apie 1,2 tūkst. tonų (25 proc.) – pašalinta sąvartyne.

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 metams reikalavimais, siekiant didinti perdirbamų atliekų kiekius bei mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą į sąvartyną, savivaldybės privalo taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir vykdomos biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir rūšiuojamojo atliekų tvarkymo užduotys.

Šių uždavinių įgyvendinimui Kupiškio rajono savivaldybės teritorijose įrengta viena žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė, prie kapinių įrengti specialūs konteineriai žaliųjų atliekų surinkimui. Skatinant žaliųjų atliekų namudinį kompostavimą 2014–2020 metais, Kupiškio rajono savivaldybėje buvo išdalinta apie 2,6 tūkstančių kompostavimo dėžių. Išdalintų kompostavimo konteinerių dėka į bendrą mišrių komunalinių atliekų srautą patenka mažiau žaliųjų (augalų lapai, žolė, medžių šakos ir kt.) bei maisto (vaisių, daržovių) atliekų, todėl mažėja sąvartynuose šalinamas atliekų kiekis.

Kupiškio rajono savivaldybėje įrengta 1 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, kurią eksploatuoja PRATC. Įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surenkamos mišrios, biologiškai skaidžios, didžiosios ir statybos, elektros ir elektroninės įrangos, pavojingos atliekos bei antrinės žaliavos (popieriaus, stiklo bei plastiko atliekos). Visos gyventojų pristatytos į DGASA atliekos yra apskaitomos naudojant vieningą gaminių pakuočių ir atliekų apskaitos informacinę sistemą (GPAIS), visos aikštelės yra aprūpintos kompiuterine įranga, internetiniu ryšiu.

Kupiškio rajono savivaldybėje konteinerių aikštelių išdėstymo schema patvirtinta administracijos direktoriaus 2016-07-22 įsakymu ADV-509. Savivaldybės duomenimis 2020 metais Kupiškio rajono savivaldybėje įrengtos 88 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių (arba vidutiniškai viena aikštelė 210 gyventojams).

Kupiškio rajono savivaldybėje, AAA duomenimis atskiru surinkimu per metus surenkama apie 2–3 šimtus tonų antrinių žaliavų ir pakuočių arba apie 16 kg vienam gyventojui. Daugiausiai antrinių žaliavų ir pakuočių surenkama rūšiuojamojo surinkimo (stiklo, popieriaus ir plastmasės) konteineriais ir apvažiavimo būdu bei perduodamos jų perdirbėjams. Lyginant su ankstesniais metais matoma aiški antrinių žaliavų surinkimo didėjimo tendencija, nuo 2018 metų antrinių žaliavų surinkimas padidėjo nuo 124 tonų iki 319 tonų 2021 metais, tai yra dvigubai.

Remiantis atlikta Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos analize žemiau pateiktas Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane 2014–2020 m. nustatytų uždavinių įgyvendinimo rajone vertinimas.

21 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014–2020 m. įgyvendinimas Kupiškio rajono savivaldybėje

Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano užduotys	Kiekybinė užduotis Kupiškio rajono savivaldybei	Rezultatas
<p>Iki 2016 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 55 procentų Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų per metus, o kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ir kitaip panaudotos;</p> <p>Iki 2020 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 35 procentų Kupiškio rajono savivaldybės teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų per metus, o kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ir kitaip panaudotos.</p>	<p>Iki 2016 metų užtikrinti, kad šalinimų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 2 722 tonų;</p> <p>Iki 2020 metų užtikrinti, kad šalinimų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 1 721 tonų;</p>	<p>Įgyvendinta.</p> <p>2020 metais šalinimų komunalinių atliekų kiekis Kupiškio rajono savivaldybėje sudarė 1506,5 tonų;</p>
<p>Užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos, neviršytų VSATP numatytų užduočių (žr. 3 stulpelį).</p>	<p>Nuo 2014 iki 2015 metais ne daugiau kaip 2 528 t/metus;</p> <p>Nuo 2016 iki 2017 metais ne daugiau kaip 2 275 t/metus;</p> <p>Nuo 2018 iki 2019 metais ne daugiau kaip 2 022 t/ metus;</p> <p>Nuo 2020 metų ne daugiau kaip 1 770 t/ metus;</p>	<p>Įgyvendinta.</p> <p>Pradėjus 2015 metais eksploatuoti regioninius MBA įrenginius, visos biologiškai skaidžios atliekos yra sutvarkomos ir nešalinamos regioniniame sąvartyne;</p>
<p>Užtikrinti, kad iki 2020 metų mažiausiai 50 proc. (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiamos naudoti pakartotinai ir perdirbti;</p>	<p>Paruošti pakartotiniam naudojimui ar perdirbti ne mažiau kaip 622 tonų antrinių žaliavų</p>	<p>Neįgyvendinta</p> <p>Paruošta pakartotiniam naudojimui ar perdirbti komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų 319 tonų</p>
<p>Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir atskiro surinkimo sistemos plėtros užduotys</p>		
<p>Iki 2015 metų įdiegti žaliųjų atliekų susidarymo vietoje tvarkymo infrastruktūrą, pateikiant gyventojams kompostavimo dėžes arba taikant skatinimo priemones, gyventojams įsirengiant individualaus kompostavimo priemones savo lėšomis; nesant galimybės kompostuoti individualiai, gyventojams sudaryti galimybes pristatyti žaliąsias atliekas į centralizuoto jų surinkimo ar tvarkymo aikšteles (didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles ar žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles);</p>	<p>Iki 2015 pateikti trūkstamas kompostavimo dėžes individualių namų gyventojams arba paskatinti gyventojus kompostuoti savos gamybos kompostavimo įrenginiuose.</p>	<p>Įgyvendinta</p> <p>Kupiškio rajono savivaldybės išdalinta apie 2,6 tūkstančių vienetų kompostavimo dėžių</p>

Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano užduotys	Kiekybinė užduotis Kupiškio rajono savivaldybei	Rezultatas
<p>Iki 2016 metų įrengti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriama ir apdorojama arba perduodama tolimesniam apdorojimui biologiškai skaidi atliekų dalis;</p> <p>Iki 2019 metų įdiegti atskiro maisto/ virtuvės atliekų surinkimo sistemą ir įrengti pakankamus pajėgumus atskirai surinktų maisto/ virtuvės atliekų apdorojimui.</p>	<p>Iki 2019 metų įdiegti atskirą maisto atliekų surinkimo sistemą</p>	<p>Atskiras maisto surinkimas Kupiškio rajono savivaldybėje pradėtas diegti 2019 metais</p> <p>Nesukurta. Planuojama tokius įrenginius įrengti 2023 metais Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje.</p>
Atskiro atliekų surinkimo sistemos plėtros užduotys		
<p>Iki 2015 metų sausio 1 d. turėti parengtas ir patvirtintas konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktų reikalavimams antrinių žaliavų surinkimui, jas atnaujinti;</p> <p>Užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti (rajonų savivaldybėse ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų, Panevėžio mieste 600 gyventojų);</p> <p>Iki 2016 metų užtikrinti, kad visų miestų gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose vidutinis atstumas iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių būtų ne daugiau 150 metrų;</p> <p>Iki 2018 metų užtikrinti, kad visų miestų gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose vidutinis atstumas iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių būtų ne daugiau 100 metrų;</p> <p>Savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba įvažiavimo į juos;</p>	<p>Iki 2015 metų sausio 1 d. parengti schemas Panevėžio r. sav. ir atnaujinti bei papildyti parengtas antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schema likusiose savivaldybėse</p> <p>Iki 2016 metais įrengti trūkstamas antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikšteles sodų ir garažų bendrijose, pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų</p>	<p>Įgyvendinta.</p> <p>Kupiškio rajono savivaldybėje konteinerių aikštelių išdėstymo schema patvirtinta administracijos direktoriaus 2016-07-22 įsakymu ADV-509.</p> <p>Savivaldybės duomenimis 2020 metais Kupiškio rajono savivaldybėje įrengtos 88 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių (arba vidutiniškai viena aikštelė 210 gyventojams).</p>

Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano užduotys	Kiekybinė užduotis Kupiškio rajono savivaldybei	Rezultatas
<p>Pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinuosius specialius konteinerius viešųjų renginių metu;</p> <p>Jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba jų naudojimas ekonomiškai netikslingas, taikyti kitas priemones ir būdus (pvz., antrinių žaliavų surinkimas specialiais maišais, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita).</p>		
<p>Užtikrinti, kad didžiųjų miestų savivaldybėse (Alytaus, Klaipėdos, Kauno, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus) būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 100000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje;</p>	Užduotis įgyvendinta	Užduotis įgyvendinta Kupiškio rajono savivaldybėje yra 1 DGASA,
<p>Ne mažiau kaip 2 kartus per metus užtikrinti didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu. Savivaldybės turi užtikrinti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) atskirą surinkimą, ir kad jų organizuojamose atliekų tvarkymo sistemose nebūtų atsisakoma iš gyventojų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekas;</p> <p>Savivaldybės turi užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ne rečiau kaip du kartus per metus.</p> <p>Savivaldybės, sudarydamos sutartis su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, turi siekti, kad tie pavojingųjų atliekų srautai, kurių surinkimas techniškai galimas, būtų surenkami tiesiogiai iš gyventojų, įrengiant specialius konteinerius gyvenamuose namuose arba komunalinių atliekų surinkimo konteinerių aikštelėse.</p>	<p>Esant galimybei sutartyse su atliekų tvarkytojais nustatyti prievolę dėl didelių gabaritų, pavojingųjų atliekų surinkimo (2 kartus/metus) apvažiavimo būdu.</p> <p>Esant galimybei sutartyse su gamintojų ir importuotojų organizacijomis nustatyti prievolę dėl pavojingųjų atliekų surinkimo konteinerinių aikštelių įrengimo.</p>	Iš dalies įgyvendinta (pavojingųjų atliekų surinkimo aikštelės nėra įrengtos).
<p>Numatyti atskirą tekstilės atliekų surinkimą .</p>	Iki 2015 metų sausio 1 d. atnaujintoje antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schemeje numatyti šių atliekų surinkimo konteinerių skaičių ir plėtrą	Iš dalies įgyvendinta. Tekstilės atliekų surinkimo konteineriai pradėti diegti 2019 metais, planuojama plėtra

Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano užduotys	Kiekybinė užduotis Kupiškio rajono savivaldybei	Rezultatas
<p>Iki 2015 metų gruodžio 31 d. būtų surenkama ne mažiau kaip 4 kilogramai vienam gyventojui per metus buitinių elektros ir elektroninės įrangos atliekų</p> <p>Nuo 2016 metų būtų surenkama ne mažiau kaip 45 proc. (masės procentais) elektros ir elektroninės įrangos, atsižvelgiant į elektros ir elektroninės įrangos kiekį, patiektą vidaus rinkai.</p>	<p>Esant galimybei nustatyti gamintojų ir importuotojų organizacijoms uždavinį dėl 4kg. EEĮ atliekų vienam gyventojui surinkimo</p> <p>Nuo 2016 m. surinkti nemažiau kaip 45 % (masės procentais) elektros ir elektroninės įrangos, atsižvelgiant į elektros ir elektroninės įrangos kiekį, patiektą vidaus rinkai</p>	<p>Įgyvendinama ne pilnai Surenkama apie 0,5 kg. EEĮ atliekų vienam gyventojui</p>

Šaltinis Konsultanto vertinimas pagal surinktą informaciją

Atliekų tvarkymo planų būklė vertinama ar pavyko įgyvendinti užsibrėžtus tikslus ir priemones. Labai gera – pasiekta 100 % planuojamo rezultato; Gera – pasiekta 70-100 % planuojamo rezultato; Patenkinama – 50-70 % rezultato; Bloga – pasiekta <50 % rezultato.

22 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo plano vertinimo kriterijai.

Kriterijus	Matavimo vienetai	Planuojamas rezultatas ¹	Rezultatas	Būklė
Perdirbta ir kitaip panaudota komunalinių atliekų	tonomis, visų per metus susidariusių komunalinių atliekų procentais	50 %	53 %	Labai gera
kiek gyventojų (pagal savivaldybes), gaus geros kokybės prieinamą viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą	procentais	100 %	100 %	Labai gera
kiek sukurti mišrių komunalinių atliekų ir jose esančių biologiškai skaidžių atliekų apdorojimo pajėgumai, palyginti su per metus susidarančiu mišrių komunalinių atliekų ir jose esančių biologiškai skaidžių atliekų kiekiu	tonomis ir procentais	Regione pajėgumai 100 %	Regione pajėgumai 100 % (įskaitant MBA įrenginius bei esamas kompostavimo aikštes bei gyventojų turimas kompostavimo dėžes	Labai gera
kiek paruošta naudoti pakartotinai ir perdirbti tokių komunalinių atliekų medžiagų, kaip popierius, metalas, plastikas, stiklas	tonomis, visų per metus susidariusių komunalinių atliekų medžiagų - popieriaus, metalo, plastikų, stiklo procentais	PK - (60 %) Metalas - (50 %) Plastikas - (23 %) Stiklas - (60 %)	PK - (24 %) - 3 kg/ gyventojas Metalas - (3 %) – 0,3 kg/ gyventojas Plastikas - (12 %) 0,06 kg/ gyventojas Stiklas - (41%) - 11 kg/ gyventojas	Gera

Įvertinus Valstybiniame atliekų tvarkymo plane 2014–2020 m. nustatytų uždavinių įgyvendinimą Kupiškio rajono savivaldybėje žemiau pateikiama Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.

23 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė

Stiprybės	Silpnybės
Likusios po rūšiavimo atliekos šalinamos ES aplinkosauginius reikalavimus atitinkančiame Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyne;	Esama apmokėjimo už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nustatymo tvarka neskatinanti atliekų

¹Planuojami rezultatai (tonomis) pateikti remiantis gyventojų ir atliekų susidarymo prognozėmis

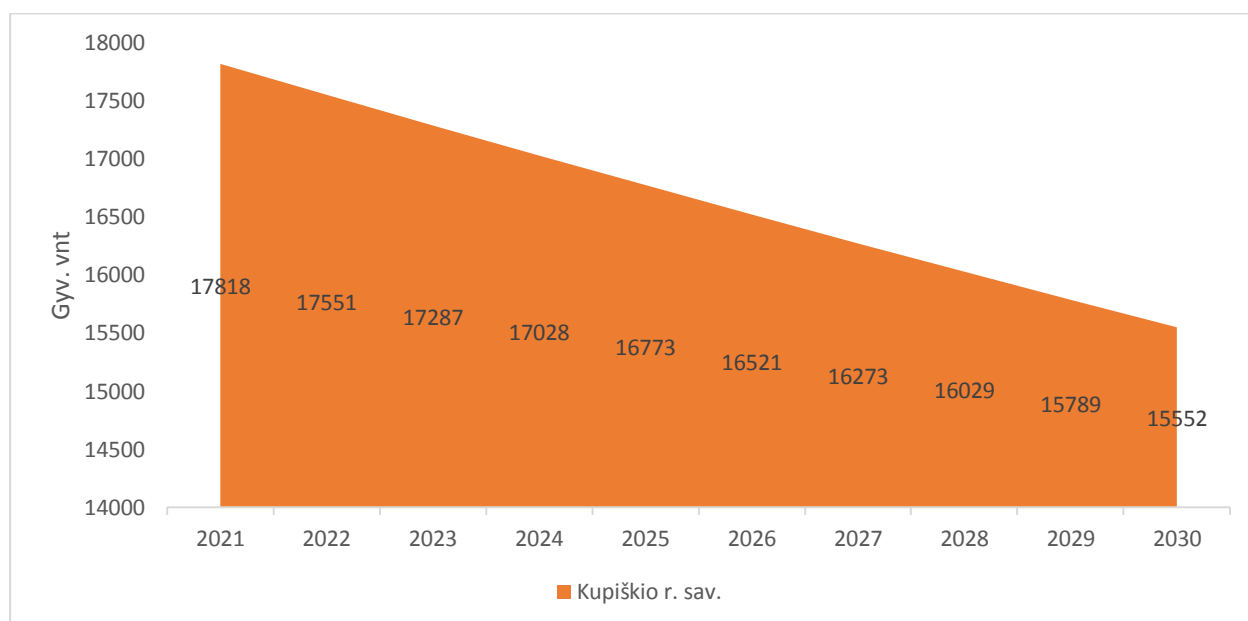
<p>Įdiegtas Valstybinio atliekų tvarkymo plano reikalavimus atitinkantis antrinių žaliavų surinkimo aikštelių, DGASA tinklas, žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės;</p> <p>Gyventojams sudarytos sąlygos namudiniam kompostavimui, pakuotės, pakuotės atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimui;</p> <p>Regione veikia MBA įrenginiai, kurie leidžia pasiekti biologiškai skaidžių atliekų šalinimo į sąvartynus uždavinius, didina perdirbamų atliekų kiekius;</p> <p>Komunalinės atliekos renkamos atskirais srautais, pvz., žaliosios, MVA, didelių gabaritų, elektros ir elektroninės įrangos atliekos;</p> <p>Kupiškio rajono savivaldybėje įdiegtos papildančios sistemos;</p> <p>Įvykdytas ir viršytas ankstesniame laikotarpyje numatytas atliekų šalinimo sąvartyne apimčių sumažinimo tikslas</p> <p>Pasirašytos (pasirašomos) sutartys su GIA.</p> <p>Savivaldybių bendradarbiavimas leidžia optimaliau vykdyti atliekų tvarkymo užduotis.</p> <p>Pradėtas diegti maisto atliekų surinkimas</p>	<p>turėtojų mažinti komunalinių atliekų susidarymo ir daugiau atliekų rūšiuoti;</p> <p>Kupiškio rajono savivaldybėje nėra tinkamai išplėta tekstilės atliekų surinkimo sistema</p> <p>Sukurti MBA pajėgumai yra per dideli ir nėra pritaikyti tinkamam atskirai surinktų MVA tvarkymui</p> <p>Surenkamų antrinių žaliavų kiekiai neatitinka ankstesniame laikotarpyje numatytas užduotis</p> <p>Surenkamų antrinių žaliavų bei išrūšiuotų atliekų kokybė yra žema ir dažnai nėra tinkami perdirbimui ar pakartotiniam panaudojimui.</p>
<p>Galimybės</p>	<p>Grėsmės</p>
<p>ES finansinės paramos 2020-2027 m. laikotarpis sudarys galimybes finansuoti atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą Panevėžio regione ir Kupiškio rajono savivaldybėje ;</p> <p>Aktyvinti ir plėsti atskiro rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemas</p>	<p>DGASA, antrinių žaliavų bei pakuotės atliekų surinkimo aikštelių, plėtrą miestuose stabdo žemės sklypų trūkumas.</p> <p>Nesant perdirbimo technologijoms, tekstilės atliekų atskiro surinkimo ir tvarkymo infrastruktūros plėtra sunkiai įsivaizduojama.</p> <p>Diegiant naują komunalinių atliekų infrastruktūrą, augs mišrių komunalinių atliekų tvarkymo kaina ir reikės didinti įmokas už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą;</p> <p>Numatytos investicijos bus įgyvendintos ne pagal planą, neduos planuojamos naudos</p>

3. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO STRATEGIJA 2021–2027 m.

3.1. Komunalinių atliekų susidarymo prognozės 2021–2030 metams

Komunalinių atliekų susidarymo prognozės vertinamos laikotarpiui iki 2030 m. susidarančių komunalinių atliekų kiekis priklauso nuo gyventojų skaičiaus regione kitimo, visuomenės informavimo ir švietimo apie atliekų tvarkymą ir bendros ekonominės situacijos.

Įvertinus bendrą gyventojų Panevėžio regione ir Kupiškio rajono savivaldybėje pokytį pastebima, kad gyventojų skaičiaus atžvilgiu Panevėžio regionas sparčiai mažėja. Vertinant gyventojų kitimo tendencijas buvo atsižvelgiama į bendrą regiono gyventojų skaičiaus mažėjimą. Įvertintas vidutinis gyventojų pokytis per metus regione – neigiamas (-1,5 proc.).

10 paveikslas. Gyventojų skaičiaus Kupiškio rajono savivaldybėje kitimo tendencijos, vnt.

Atliekų kiekio susidarymo prognozių skaičiavimuose baziniais metais pasirinkti 2020 m., susidarančių KA vienam asmeniui augimas 1 %. Prognozuojama, kad toks kiekis komunalinių atliekų bus surenkamas per savivaldybių organizuojamas komunalinių atliekų tvarkymo sistemas (KATS).

24 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo ir surinkimo per KATS Kupiškio rajono savivaldybėje prognozė, t.

2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
5 027	5 001	4 975	4 950	4 924	4 899	4 874	4 849	4 824

Šaltinis: Ekspertinis vertinimas

Vertinant komunalinių atliekų sudėtį daroma prielaida, kad tvarkomų MBA atliekų sudėtis planavimo laikotarpiu beveik nesikeis nuo 2020 m. Panevėžio regione atliktų tyrimų rezultatų. Informacija apie prognozinę komunalinių atliekų sudėtį Kupiškio rajono savivaldybėje 2022–2030 m. pateikta 25 lentelėje.

25 lentelė. 2022–2030 m. laikotarpyje susidarančių ir surenkamų per KATS komunalinių atliekų kiekiai pagal sudėtį, t.

KA frakcija	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	165	164	163	162	162	161
Žaliosios atliekos	413	411	409	407	405	402
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	73	73	73	72	72	71
Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	1 659	1 651	1 642	1 634	1 625	1 617
Tekstilės atliekos	373	371	369	367	365	363
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	361	359	357	355	354	352
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	296	295	293	292	290	289
PET pakuočių atliekos	25	25	25	25	24	24
Kombinuotų pakuočių atliekos	54	53	53	53	52	52
Metalų, įskaitant pakuotes, atliekos	70	70	70	69	69	68
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	310	308	306	305	303	302
Kitos ir inertinės atliekos	1 195	1 189	1 183	1 177	1 171	1 165
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	4	4	4	4	4	4
Baterijų ir akumuliatorių atliekos	-	-	-	-	-	-
Kitos pavojingosios atliekos	29	29	29	29	29	29

Šaltinis: Ekspertinis vertinimas

Prognozuojama, kad per savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą surenkamų atliekų kiekiai kasmet po truputį mažės. Šis mažėjimas prognozuojamas dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo. Tačiau vertinama, kad dėl didesnio dėmesio bei skatinimo augs biologinių atliekų namudinis kompostavimas, bus sukurta jo apskaitos sistema, kasmet šiek tiek augs ir vienkartinį užstatinių pakuočių surinkimas per USAD sistemą.

Kadangi juridinių asmenų mišrios komunalinės atliekos yra surenkamos kartu su gyventojų atliekomis, todėl vertinant komunalinių atliekų srautus ir rūšiuojamojo surinkimo užduotis buvo įtrauktos ir kitos juridinių asmenų atliekos, kurios statistiškai priskiriamos komunalinėms atliekoms (pagrindė pakuočių atliekos ir kitos antrinės žaliavos, maisto atliekos). Informacija apie prognozuojamus komunalinių atliekų srautus Kupiškio rajono savivaldybėje 2021–2027 m. pateikta 26 lentelėje.

26 lentelė. Komunalinių atliekų kiekių ir atskiro surinkimo prognozė Kupiškio rajono savivaldybėje 2022–2027 m., t.

		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Komunalinių atliekų tvarkymo sistema, finansuojama VR lėšomis	<i>Mišrios komunalinės atliekos</i>	3 795	3 296	2 748	2 288	1 921	1 759
	<i>Atskirai surinktos komunalinės atliekos</i>	3 299	4 152	5 039	5 748	6 342	6 835
	<i>Procentais nuo bendro susidarančio kiekio</i>	47%	56%	65%	72%	77%	80%
	Panaudojimas ir paruošimas perdirbti, tonos	4 194	4 551	5 008	5 360	5 687	5 498
	<i>Panaudojimas ir paruošimas perdirbti, procentai</i>	59%	61%	64%	67%	69%	64%
	Šalinimas, tonos	1 518	1 319	1 099	915	768	704
	<i>Šalinimas, procentai</i>	21%	18%	14%	11%	9%	8%
	Žaliosios atliekos (kartu su JA)	161	225	316	410	533	587
	Maisto atliekos	150	165	182	200	220	242
	Maisto atliekos (JA)	54	70	91	118	130	143
	Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos (popieriaus ir kartono, plastikų, stiklo ir metalų atliekos)	479	718	861	947	995	1 005
	Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos (popieriaus ir kartono, plastikų, stiklo ir metalų atliekos)- JA	805	1 006	1 157	1 273	1 337	1 350
	Didžiosios atliekos	81	93	150	173	176	178
	Medienos atliekos	10	11	12	13	15	16
	Tekstilės atliekos	10	14	20	27	33	40
	Elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekos	5	5	6	6	7	7
	Naudotos padangos	12	13	13	14	15	15
	Buityje susidarančios pavojingos atliekos	5	6	6	7	8	9
	Statybos ir griovimo atliekos	100	115	132	139	142	144
	Kitos atliekos	500	600	750	825	842	858
	Pakartotinio naudojimo daiktai	20	40	80	100	120	140
	Iš viso komunalinių atliekų (KATS)	5 027	5 001	4 976	4 950	4 925	4 899
	Namudinis kompostavimas	Žaliosios atliekos	519	623	747	896	1 076
Maisto atliekos		259	311	374	448	538	645
USAD	Užstatinių pakuočių atliekos	130	137	143	151	158	166
Iš viso komunalinių atliekų (be JA)		5 936	6 072	6 240	6 445	6 696	7 002
Šiukšlių rinkimo atliekos	Talkų metu surinktos atliekos	300	300	300	200	100	100
Iš viso komunalinių atliekų (su JA)		7 094	7 448	7 788	8 036	8 263	8 594

Kaip matyti iš prognozinių atliekų srautų, savivaldybei intensyviai plėtojant rūšiuojamojo surinkimo sistemą, 2027 m. prognozuojamas ženklus (~ 2 kartus) mišrių komunalinių kiekių mažėjimas bei ženklus atskirai surenkamų atliekų srautų kiekių išaugimas (daugiau nei 2 kartus). Norint pasiekti 2027 m. 80 proc. atskiro surinkimo užduotį, turės būti maksimaliai išnaudojama jau sukurta rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūra (antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų konteineriai, tekstilės atliekų konteineriai, DGASA, ŽAKA, surinkimas apvažiavimo būdu, papildančios sistemos, USAD sistema, skatinamas namudinis kompostavimas ir pan.) bei plėtojama nauja (maisto atliekų surinkimo konteineriai, tankinamas pakuočių atliekų, tekstilės atliekų konteinerių, DGASA tinklas). Kaip keisis komunalinių atliekų kiekiai vienam gyventojui, pateikta lentelėje žemiau.

27 lentelė. Prognozuojami komunalinių atliekų, mišrių komunalinių atliekų kiekiai ir atskirai surenkamų atliekų kiekiai Kupiškio rajono savivaldybėje 2022–2027 m., tonomis/gyventojui

Atliekos	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Susidarymas, tonomis/gyventojui						
Komunalinės atliekos (su juridinių asmenų, užstato sistemos ir namudinio kompostavimo atliekomis)	0,404	0,431	0,457	0,479	0,500	0,528
Komunalinės atliekos (surinktos per KATS)	0,286	0,289	0,292	0,295	0,298	0,301
Atskiras surinkimas, tonomis/gyventojui						
MKA	0,216	0,191	0,161	0,136	0,116	0,108
pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos	0,027	0,042	0,051	0,056	0,060	0,062
Maisto atliekos	0,009	0,010	0,011	0,012	0,013	0,015
Žaliosios atliekos	0,009	0,013	0,019	0,024	0,032	0,036
Namudinis kompostavimas	0,044	0,054	0,066	0,080	0,098	0,119
Užstatinių pakuočių atliekos	0,007	0,008	0,008	0,009	0,010	0,010
Juridinių asmenų pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos	0,046	0,058	0,068	0,076	0,081	0,083

3.2. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys iki 2027 m.

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatomos įgyvendinti komunalinių atliekų tvarkymo užduotys, kurias kaip pareigą savivaldybėms nustato Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas, pateiktos 28 lentelėje. Šioje lentelėje taip pat numatyta, kurios komunalinių atliekų tvarkymo užduotys bus vykdomos per savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, o kurios – savivaldybėms bendradarbiaujant – per sukurta regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.

28 lentelė. Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys ir planuojamas jų įgyvendinimas Kupiškio rajone

Eil. Nr.	VATP punktas	Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Planuojamas komunalinių atliekų tvarkymo užduoties įgyvendinimas Kupiškio rajone
Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys			
	260.	Komunalinių atliekų tvarkymo sistema kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje, planuojant įrenginių plėtrą ir pajėgumus, turi būti organizuojama atskirai surenkant atliekas taip, kad būtų įgyvendintos šios valstybinės užduotys	
1.	260.1.	– iki 2025 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis	

Eil. Nr.	VATP punktas	<i>Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane</i> nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	<i>Planuojamas komunalinių atliekų tvarkymo užduoties įgyvendinimas Kupiškio rajone</i>
		sudarytų ne mažiau kaip 55 proc. susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį);	Atsakinga Lietuvos valstybė, šios valstybinės užduotys bus pasiektos savivaldybėms įgyvendinus 261.1 p. nustatytas užduotis
2.	260.2	– iki 2030 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne mažiau kaip 60 proc. susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį);	
3.	260.3	– iki 2030 m. sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne daugiau kaip 5 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį).	Regioniniu principu: savivaldybėms bendradarbiaujant – per sukurtą Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.
Rūšiuojamojo atliekų surinkimo plėtros užduotys			
4.	261.1	– atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis 2023 m. turi sudaryti ne mažiau kaip 60 proc., 2024 m. – 65 proc., 2025 m. – 70 proc., 2026 m. – 75 proc., 2027 m. – 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio.	Savivaldybė/ PRATC Savivaldybė plėtros rūšiuojamąjį surinkimą konteineriais bei bendradarbiaujant su PRATC plėtojant DGASA tinklą
5.	261.2	– iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą. Biologines atliekas kompostuojantiems gyventojams gali būti taikomos nuolaidos už komunalinių atliekų tvarkymą (Plano 2 priedo 2.2.3, 4.1.3–4.1.4, 4.1.12 papunkčiuose nurodytos priemonės);	Savivaldybė
6.	261.3.	– sudaryti galimybę butyje susidarančioms išrūšiuotoms statybinėms atliekoms surinkti (Plano 2 priedo 2.2.1 papunktyje nurodyta priemonė);	Savivaldybė / PRATC
7.	261.4	– atskirai surinkti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekas. Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų iš gyventojų arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis (Plano 2 priedo 2.2.1 papunktyje nurodyta priemonė);	Savivaldybė / PRATC
9.	261.5	– iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis butyje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis (Plano 2 priedo 2.2.1, 2.2.4 papunkčiuose nurodytos priemonės);	Savivaldybė
10.	261.6	– iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas butyje susidarančias pavojingas atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) (Plano 2 priedo 2.2.1, 2.2.5 papunkčiuose nurodytos priemonės).	Savivaldybė / PRATC
	261.7	užtikrinti, kad gyventojai būtų aprūpinti tinkamomis priemonėmis atliekoms surinkti pagal šiuos minimalius reikalavimus:	

Eil. Nr.	VATP punktas	Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Planuojamas komunalinių atliekų tvarkymo užduoties įgyvendinimas Kupiškio rajone
11.		– 261.7.1. gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose, atliekų surinkimo aikštelėse, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių pastatyti antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) konteinerius vadovaujantis aplinkos ministro nustatyta tvarka;	Savivaldybė
12.		– 261.7.2. kolektyviniuose soduose pastatyti, jei trūksta, kolektyvinius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) konteinerius ir užtikrinti, kad jie būtų ištuštinami laiku;	Savivaldybė
13.		– 261.7.3. individualių gyvenamųjų namų gyventojams pastatyti individualius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) surinkimo konteinerius arba užtikrinti kitas gyventojams patogias antrinių žaliavų surinkimo priemones, taip pat užtikrinti, kad konteineriai būtų ištuštinami laiku;	Savivaldybė
14.		– 261.7.4. pastatyti specialius konteinerius tekstilės, pavojingosioms, statybinėms atliekoms surinkti arba užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus buityje susidarančioms tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės) (Plano 2 priedo 2.2.1, 2.2.4, 2.2.5 papunkčiuose nurodytos priemonės);	Savivaldybė / PRATC
15.		– 261.7.5. iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų (Plano 2 priedo 2.2.1 papunktyje nurodyta priemonė);	Savivaldybė / PRATC
16.		– 263.3. plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą (Plano 2 priedo 3.1.3 papunktyje nurodyta priemonė).	Savivaldybė / PRATC

3.3. Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 28 straipsniu, pagrindinis savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo plano tikslas – nustatyti savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo priemones, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims.

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas atnaujinama Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. TS-215 patvirtintą Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planą. Šiame plane numatytos 2021–2027 m. planavimo laikotarpio priemonės, užtikrinančios Nacionaliniame pažangos plane nustatytų strateginių atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslų ir pažangos uždavinių, Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo

2021–2027 m. plane bei Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nustatytų užduočių įgyvendinimą.

Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetais ir siekiant įgyvendinti komunalinių atliekų tvarkymo užduotis, nustatomi šie **Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai iki 2027 metų:**

1 tikslas. Bendradarbiaujant su atliekų turėtojais, ugdyti jų sąmoningumą ir atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (permąstyti, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti)

- 1.1. **uždavinys.** Padidinti visuomenės įsitraukimą įgyvendinant atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus per partnerystes, didesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir įvairias žiniasklaidos priemones
- 1.2. **uždavinys.** Stiprinti Kupiškio rajono savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus žiedinės ekonomikos, atliekų prevencijos ir efektyvaus tvarkymo srityse

2 tikslas. Mažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ir šiuokšlinimą

- 2.1. **uždavinys.** Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti maisto švaistymą
- 2.2. **uždavinys.** Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ar jų pavojingumą
- 2.3. **uždavinys.** Plėtoti ir vystyti paruošimo naudoti pakartotinai veiklą
- 2.4. **uždavinys.** Užtikrinti šiuokšlinimo prevenciją

3 tikslas. Didinti komunalinių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir mažinti mišrių komunalinių (nerūšiuotų) atliekų kiekius

- 3.1. **uždavinys.** Skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis
- 3.2. **uždavinys.** Plėsti biologinių atliekų (žaliųjų ir maisto atliekų) rūšiuojamojo surinkimo apimtį
- 3.3. **uždavinys.** Plėsti pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) apimtį
- 3.4. **uždavinys.** Plėtoti kitų paruošimui naudoti pakartotinai ir perdirbimui tinkamų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas
- 3.5. **uždavinys.** Vystyti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas

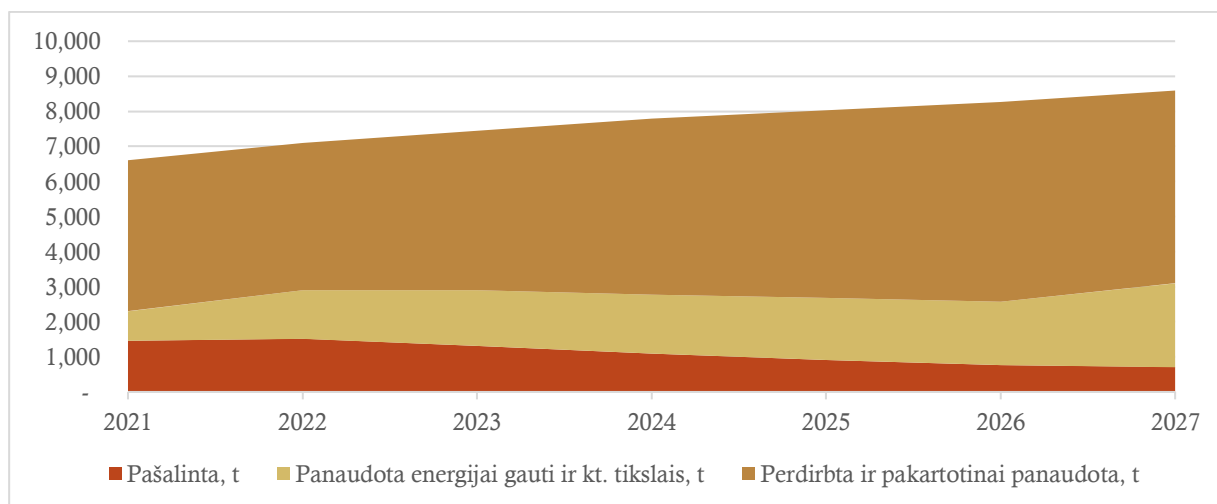
4 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą

- 4.1. **uždavinys.** Užtikrinti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą
- 4.2. **uždavinys.** Plėtoti Kupiškio rajono savivaldybės ir Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą
- 4.3. **uždavinys.** Aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą, optimizuoti jos darbą ir poveikį aplinkai
- 4.5. **uždavinys.** Vykdyti atliekų monitoringą

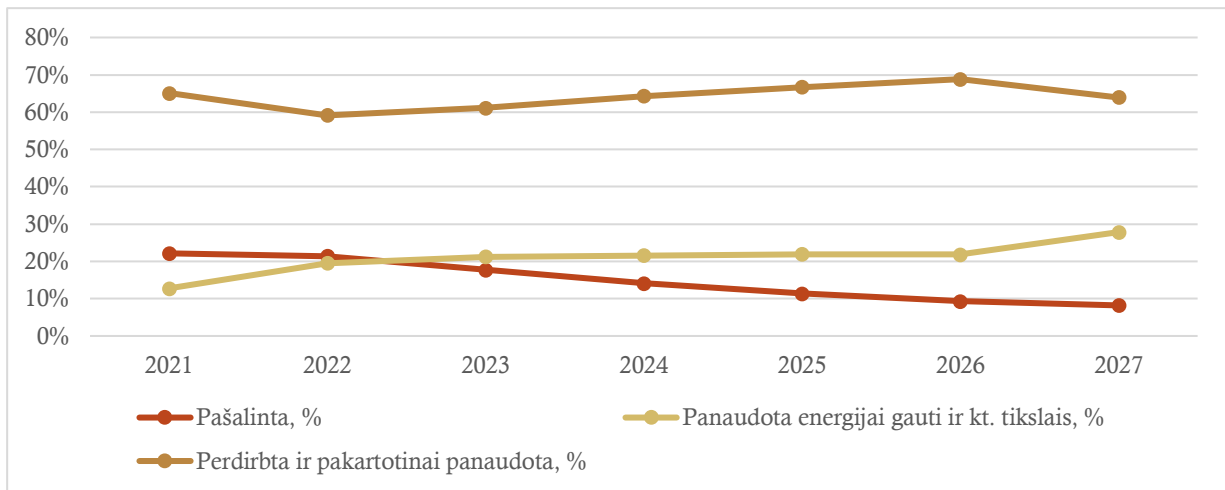
3.4. Komunalinių atliekų srautų tvarkymo ateityje vertinimas

Numatytų komunalinių atliekų rūšiavimo ir tvarkymo priemonių įgyvendinimo ir planuojamo pasiekti efekto vertinimas pateiktas 3.4.1-3.4.6 skyriuose. Informacija apie iki 2027 m. planuojamus pasiekti komunalinių atliekų rūšiavimo ir tvarkymo rodiklius Kupiškio rajono savivaldybėje pateikta *30 lentelėje*. Kaip keisis planuojami komunalinių atliekų tvarkymo būdai pavaizduota *11 paveikslas* ir *12 paveikslas*.

Planuojant komunalinių atliekų tvarkymą, atsižvelgta į nustatytas valstybines komunalinių atliekų tvarkymo užduotis (*28 lentelė*). Vertinama, kad įgyvendinus numatytas *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* priemones, 2027 m. atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis pasieks 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio rajone (*30 lentelė*). Prognozuojama, kad sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų kiekis ir toliau mažės ir 2027 m. sudarys apie 8 proc. nuo visų į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą patekusių komunalinių atliekų kiekio (darant prielaidą, kad bus šalinamos atliekos po apdorojimo MBA įrenginiuose bei kitos komunalinės atliekos, netinkamos nei perdirbimui, nei energijos gamybai). 2027 m. pavykus pasiekti 80 proc. rūšiuojamojo surinkimo užduotį, perdirbimui ir pakartotiniam naudojimui turėtų būti paruošiama 64 proc. komunalinių atliekų, o panaudojama (energijos gamybai, sąvartyno reikmėms, užpildams ir kt. tikslais) – 28 proc. Panevėžio regione jau šiuo metu perdirbama santykinai daug komunalinių atliekų, nes visos MBA įrenginiuose iš MKA srauto atskirtos BSA yra apdorojamos anaerobinio apdorojimo įrenginiuose, išgaunant biogujas, ir šie sutvarkyti BSA kiekiai (kas sudaro beveik pusę MKA srauto) laikomi perdirbtomis atliekomis. 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/851, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2008/98/EB dėl atliekų, kol kas leidžia taip skaičiuoti atliekų perdirbimo užduotis, tačiau minėta direktyva numato, kad nuo 2027 m. sausio 1 d. valstybės narės biologines komunalines atliekas, patekusias į aerobinio ar anaerobinio apdorojimo operaciją, gali laikyti perdirbtomis atliekomis tik tada, jeigu jos surinktos atskirai. Taigi, vertinant 2027 m. perdirbimo rodiklius, daroma prielaida, kad tik 3 proc. atliekų, atskirtų iš MKA srauto, bus perdirbamos. Taip pat vertinama, kad 70-80 proc. atskirai surinktų atliekų bus perdirbama (nevertinant inertinių atliekų ir naudotų padangų).

11 paveikslas. Planuojamos Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tendencijos pagal atliekų tvarkymo būdus (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) iki 2027 m., tonomis

12 paveikslas. Planuojamos Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tendencijos pagal atliekų tvarkymo būdus (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) iki 2027 m., procentais

Komunalinių atliekų tvarkymo srantai, sukūrus reikiamą komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą Panevėžio regione ir Kupiškio rajono savivaldybėje, pavaizduoti *13 paveikslas*.

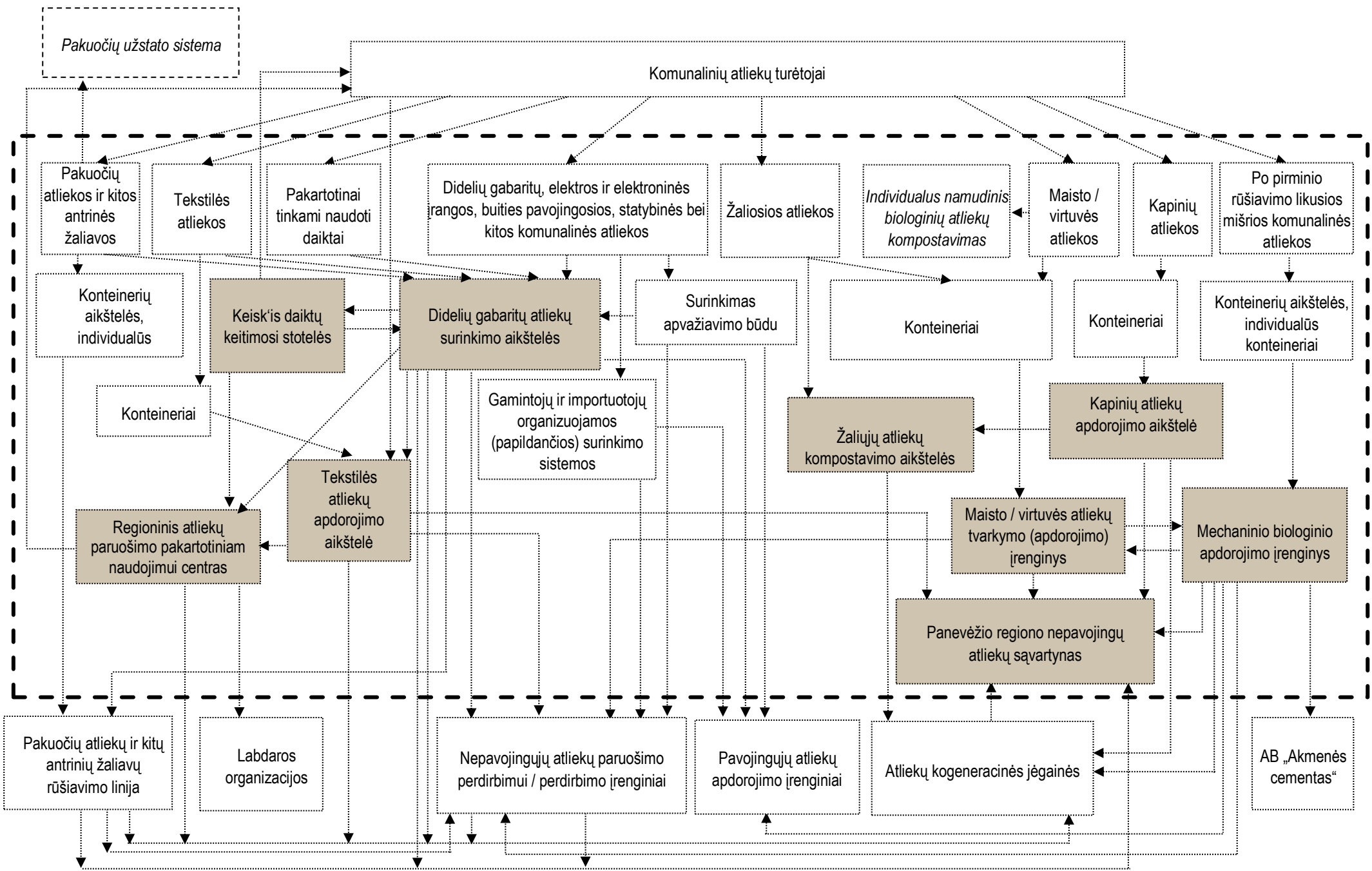
29 lentelė. Prognozuojami komunalinių atliekų srautai (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas Kupiškio rajono savivaldybėje 2022–2027 m., tonomis)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rūšiuojamuoju būdu per KATS surinktos KA, t	1 532	2 005	2 527	2 862	3 104	3 240
Rūšiuojamuoju būdu per USAD sistemą surinktos KA, t	130	137	143	151	158	166
Pakuočių ir maisto atliekos iš juridinių asmenų, t	859	1 076	1 248	1 391	1 466	1 493
Sukompostuotos biologinės atliekos susidarymo vietoje, t	778	934	1 121	1 345	1 614	1 936
Mišrios komunalinės atliekos, t	3 795	3 296	2 748	2 288	1 921	1 759
Iš viso:	7 094	7 448	7 788	8 036	8 263	8 594

30 lentelė. Valstybinių komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimas Kupiškio rajono savivaldybėje iki 2027 m.

Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Planuojamas paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarancčių komunalinių atliekų)²</i>	59%	61%	64%	67%	69%	64%
<i>Planuojamas šalinti Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarancčių komunalinių atliekų)</i>	21%	18%	14%	11%	9%	8%
Rūšiuojamojo surinkimo užduotys:						
Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis atitinkamais metais turi sudaryti ne mažiau kaip nurodytas proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio.		60%	65%	70%	75%	80%
<i>Planuojamas susidarymo vietoje sutvarkyti biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinkti Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarancčių komunalinių atliekų)</i>		56%	65%	72%	77%	80%
Iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą					1 papildoma DGASA	

² Nevertinant inertinių atliekų, atskirtų iš MKA srauto, ir naudotų padangų perdirbimo, tačiau vertinant iš MKA atskirtų BSA anaerobinį apdorojimą (perdirbimą) MBA įrenginiuose iki 2027 m.

13 paveikslas. Komunalinių atliekų tvarkymo srantai Panevėžio regione ir Kupiškio rajone, 2027 m.

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema
 Regioninės atliekų tvarkymo sistemos infrastruktūra

3.4.1. Komunalinių atliekų prevencijos ir pakartotinio naudojimo ateityje vertinimas

Atliekų prevencija yra aukščiausias prioritetas atliekų susidaryme ir tvarkyme. Atliekų prevencijos tikslas – vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarančių ir nenaudojamų atliekų kiekį, neigiamą poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai, kenksmingų medžiagų kiekį medžiagose ir produktuose.

Iki 2027 m. visame Panevėžio regione ir Kupiškio rajono savivaldybėje planuojama skirti ypatingą dėmesį visuomenės švietimui ir informavimui atliekų prevencijos srityje bei vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones atliekų prevencijos ir atsakingo vartojimo srityje (pvz., leisti straipsnius, laidas, organizuoti renginius ir pan.). Viešinimo kampanijomis bei įvairiais projektais bus siekiama ugdyti atliekų turėtojų sąmoningumą bei atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (keisti požiūrį, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti).

Didelis dėmesys bus skiriamas maisto atliekų prevencijai, o tų atliekų, kurių neįmanoma išvengti – tinkamam atskirymui ir sutvarkymui, daugkartinių gaminių naudojimui, vienkartinį plastikinių gaminių vartojimo mažinimui, buityje susidarančių pavojingųjų atliekų vengimui ir pan.

Lietuvoje nėra nei duomenų, nei skaičiavimo metodikos, kiek galima sumažinti komunalinių atliekų kiekį, taikant atliekų prevencijos priemones, todėl iki 2027 m. kiekybinis atliekų prevencijos rodiklis nenustatomas. Didžiausios pastangos bus nukreiptos į mišrių komunalinių atliekų kiekio mažinimą, siekiant, kad 2027 m. vienas gyventojas Kupiškio rajono savivaldybėje sugeneruotų ne daugiau kaip **108 kg/metus MKA** (2021 m. šis rodiklis buvo 200kg/metus).

Atliekų tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose produktų ar jų sudedamųjų dalių paruošimas naudoti pakartotinai yra išskirtas kaip atskiras atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetas. Dėl šios priežasties Kupiškio rajono savivaldybėje numatoma skatinti ne tik atliekų prevencijos veiklą, bet ir paruošimo naudoti pakartotinai tinklus:

- plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų – Keisk'is daiktų keitimosi stotelių tinklą, įrengiant kiekvienoje DGASA;
- nuolatos atnaujinti ir viešinti informaciją apie Kupiškio rajono savivaldybėje veikiančias EEĮ ir/ar kitų daiktų remonto dirbtuves bei taisyklas, kuriose prailginamas namų ūkiuose naudojamų daiktų tarnavimo laikas ir taip išvengiama komunalinių atliekų susidarymo;
- organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų (tekstilės, drabužių, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, sporto ir laisvalaikio inventoriaus ir kt.) surinkimą per DGASA ir/ar priėmimo vietas (stoteles Keisk'is);
- įrengti regioninį pakartotinio naudojimo centrą, kuriame būtų rūšiuojamos, tikrinamos, tvarkomos (remontuojamos, plaunamos, ir kt. atnaujinamos) pakartotiniam naudojimui paruošti tinkamos atliekos ir daiktai;
- didinti pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk'is / DGASA tinklo paslaugų prieinamumą, teikiant mokamą daiktų/atliekų surinkimo iš namų ūkių paslaugą;
- organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų drabužių surinkimą specialiais konteneriais.

3.4.2. Biologinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Žaliosios atliekos. Kupiškio rajono savivaldybėje ir toliau planuojama skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis. Kupiškio rajono savivaldybės individualių namų

gyventojai, pageidaujantys biologines atliekas kompostuoti namų ūkių valdose, jau yra aprūpinti kompostavimo dėžėmis, skirtomis kompostuoti žaliąsias atliekas bei augalinės kilmės maisto atliekas (**Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**). Plano įgyvendinimo laikotarpiu planuojama įsigyti ir išdalinti dar 800 vnt. kompostinių Kupiškio rajono savivaldybės individualių valdų gyventojams. Vertinama, kad pasinaudojant esamomis ir planuojamomis išdalinti kompostavimo dėžėmis, gyventojų pačių įsirengtomis kompostinėmis, individualiose valdose galima sukompustuoti apie 1,3 tūkst. tonų žaliųjų atliekų.

Kupiškio rajono savivaldybėje gyventojai ir kiti žaliųjų atliekų turėtojai žaliąsias atliekas ir toliau galės atvežti į ŽAKA (*5 lentelė*). Vien tik žaliųjų atliekų surinkimo konteineriais paslaugos teikimas Kupiškio rajono savivaldybėje kol kas neplanuojamas. Įdiegus maisto ir virtuvės atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistemą, gyventojai dalį žaliųjų atliekų galės rūšiuoti ir į maisto konteinerius. Planuojama, kad Kupiškio rajono savivaldybėje 2027 m. atskirai iš gyventojų bei viešųjų erdvių bus surenkama ir sukompustuojama apie 600 tonų žaliųjų atliekų.

Plano įgyvendinimo laikotarpiu planuojama įrengti 1 naują nedidelio pajėgumo ŽAKA Kupiškio rajone Subačiaus apylinkėse. Planuojama, kad naujos aikštelės pajėgumas sieks 600 t/m žaliųjų atliekų. Dvarininkų ŽAKA veiklos optimizavimui planuojama įrengti stoginę, kas užtikrins kompostavimo proceso stabilumą visus metus, be to, vykdant kompostavimą po stogine, užtikrinamas maistinių medžiagų neišplovimas iš komposto ir jo kokybės pagerinimas. Taip pat planuojama atnaujinti mobilią techniką – įsigyti naują frontalinį krautuvą.

Maisto atliekos. *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021–2027 metų plane* savivaldybėms numatyta užduotis – iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą. Biologines atliekas kompostuojantiems gyventojams gali būti taikomos nuolaidos už komunalinių atliekų tvarkymą.

Atsižvelgiant į šią užduotį, PRATC planuoja inicijuoti maisto atliekų savanoriško kompostavimo namuose demonstracinį projektą Panevėžio regiono savivaldybėse, dalintis šio projekto rezultatais su visomis Panevėžio regiono savivaldybėmis. Šio projekto metu savanoriams namų ūkiams – individualioms valdoms bus išdalintos specialios kompostinės, pritaikytos kompostuoti visas maisto atliekas, net ir gyvūninės kilmės. Vėliau projekte dalyvavusių namų ūkių apklausos duomenys bus pristatyti visoms savivaldybėms, kurios, atsižvelgiant į demonstracinio projekto rezultatus, identifikuos šių kompostinių poreikį.

Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekiai yra prilyginti rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekiams, vertinant rūšiuojamojo surinkimo užduotis, todėl ateityje turės būti inventorizuotos visos gyventojų naudojamos kompostinės. Be to, atsižvelgiant į teisės aktų reikalavimus, bus skatinamas namudinis kompostavimas, pavyzdžiui kompostuojantiems atliekų turėtojams galės būti taikomas diferencijuotas apmokestinimas (mažesnė įmoka). Vertinama, kad individualiose valdose tam pritaikytose kompostinėse galima sukompustuoti iki 650 t maisto ir virtuvės atliekų.

Kaip jau buvo minėta, *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021–2027 metų plane* savivaldybėms numatyta užduotis – iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą.

Planuojama, kad Kupiškio rajono savivaldybėje maisto ir virtuvės atliekos bus renkamos Kupiškio mieste kartu su žaliosiomis atliekomis (4 mėn. per metus (žiemos metus), maisto atliekos bus renkamos be žaliųjų atliekų). Maisto ir virtuvės atliekų surinkimo konteinerių poreikis Kupiškio rajono savivaldybėje pateiktas *31 lentelėje*.

Atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų apdorojimui Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) projektuojami regioniniai maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo įrenginiai. Juos eksploatuos PRATC. Kol kas įrenginyje per metus planuojama perdirbti 4 000 t atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų, tačiau augant atskirai surinktų maisto atliekų kiekiams, perdirbimo pajėgumai taip pat bus plečiami pagal poreikį. Veikla bus vykdoma 1990,60 m² ploto biologiškai skaidžių maisto ir virtuvės atliekų paruošimo kompostavimui stoginėje, kurioje bus įrengta uždaro tipo gamybos patalpa (patalpų plotas – 986,60 m²) bei atviro tipo sandėliavimo patalpa – stoginė (patalpų plotas – 1004 m²). Į stoginės gamybos patalpą priimtos maisto ir virtuvės atliekos bus laikomos bei rankiniu būdu perrūšiuojamos, atskiriant priemaišas, t.y. bus atskiriamos kitos mechaninio rūšiavimo atliekos ir degiosios atliekos. Nuo priemaišų atskirtos maisto ir virtuvės atliekos bus maišomos su struktūrine medžiaga (smulkintos medienos šakos ir kelmai) ir vežamos į toje pačioje teritorijoje UAB „Ekoatliekos“ terminuotai (iki 2025 m. lapkričio 25 d.) eksploatuojamus BA įrenginius. Šiuose įrenginiuose bus vykdomas maisto ir virtuvės atliekų anaerobinis apdorojimas ir brandinimas BA biotuneliuose. Biotuneliuose apdorotos atliekos bus gražinamos PRATC, kuris vykdys pagaminto raugo brandinimą. Stoginės patalpoje Nr. 2 pagamintas raugas bus vartomas. Po 3-4 savaičių trunkančios brandinimo stadijos bus gaunamas stabilizuotas kompostas. Šis kompostas bus perkraunamas į brandinto komposto sijojimo zoną, kurioje bus sijojamas, atskiriant iš komposto dar likusias nesusikompostavusias stambesnes atliekas. Pagamintas kokybiškas kompostas bus laikomas ir parduodamas jo naudotojams kaip trąša arba dirvos gerinimo priemonė.

Atsižvelgiant į MKA sudėtį ir MKA sraute esantį ganėtinai didelį maisto ir virtuvės atliekų kiekį (daugiau kaip 30 proc., *9 lentelė*), vertinama, kad įdiegus MVA surinkimą, pradžioje bus surenkami iki 250 t MVA, tačiau gyventojams įpratus rūšiuoti maisto atliekas, atskirai surenkamų MVA kiekiai ateityje turėtų augti.

Panevėžio regiono MBA įrenginių biotuneliuose šiuo metu apdorojamos iš MKA atskirtos BSA. Siekiant užtikrinti atskirai surinktų maisto atliekų perdirbimą ir kokybiško komposto gamybą, būtina modernizuoti ir tam pritaikyti esamus BA įrenginius, todėl planuojama jų rekonstrukcija/modernizavimas. Planuojama, kad po modernizacijos, esamuose biotuneliuose bus galima perdirbti ne mažiau kaip 9 tūkst. t atskirai surinktų MVA. Šiam modernizavimui planuojama kreiptis dėl ES fondų dalinio finansavimo.

Susidarančio filtrato kiekio ir taršos mažinimui BA įrenginių kieme numatoma įrengti stoginę. Biologinio apdorojimo įrenginiuose planuojama įdiegti techninio komposto džiovavimo įrangą, siekiant sumažinti techninio komposto drėgmę, kas leistų jį apdoroti kitomis technologijomis (sijoti, separuoti ir pan.), paruošiant panaudojimui energijai gauti ar kitokiam panaudojimui.

Viešojo maitinimo įstaigos atsako už savo veikloje susidarančių maisto ir virtuvės atliekų atskyrimą ir perdavimą atliekų tvarkytojams teisės aktų nustatyta tvarka. Diegiant maisto ir virtuvės atliekų atskiro surinkimo iš gyventojų sistemą, bus svarstoma galimybė į šią sistemą ateityje įtraukti ir viešojo maitinimo įstaigas. Informacija apie kitų biologiškai skaidžių atliekų, esančių mišrių komunalinių atliekų sraute, planuojamą tvarkymą pateikta 3.4.5 skyriuje.

31 lentelė. Maisto ir virtuvės atliekų surinkimo konteinerių poreikis ir jau įsigytos ar planuojamos įsigyti 2023 m. maisto ir virtuvės atliekų surinkimo priemonės Kupiškio rajono savivaldybėje

Savivaldybė/ gyvenvietės > 2000 gyv.	Gyven- tojų skaičius	Planuojami aptarnauti būstai gyvenvietėse > 2000 gyv.				Kibirėlių poreikis, vnt.	Planuo- jami nupirkti kibirėliai 2023 m., vnt.	Papildo- mas kibirėlių poreikis, vnt.	Konteinerių poreikis				
		1-2 butų namai	Daugiabu- čiai namai	Butai daugia- bučiuose namuose	Planuoja- mas aptarnauti namų ūkių skaičius				Bendro naudojimo (antžeminiai)			Individualūs (120 l)	
									Jau nupirkti	Planuo- jami nupirkti 2023 m., vnt.	Papildo- mas poreikis, vnt.	Planuo- jami nupirkti 2023 m., vnt.	Papildomas poreikis, vnt.
Kupiškio r. sav.													
<i>Kupiškis</i>	6 218	927	142	2 490	3 417	2 490	-	2 490	12		6	1000	

Šaltinis: savivaldybės duomenys, 2022 m.

3.4.3. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų tvarkymo ateityje vertinimas

Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu, didžiausias atliekų tvarkymo prioritetas teikiamas komunalinių atliekų perdirbimui, todėl pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo tikslas – atskirti kuo daugiau pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo būdu, nes tokios žaliavos yra geresnės kokybės ir tinkamesnės perdirbimui, negu išskirtos iš mišrių komunalinių atliekų srauto mechaninio apdoravimo (rūšiavimo) įrenginyje.

Kupiškio rajono savivaldybė yra pasirašiusios bendradarbiavimo sutartis su pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijomis – VšĮ „Žalioji taškas“, VšĮ „Gamtos ateitis“³ ir VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“⁴ - bei trišales sutartis dėl pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir paslaugų teikimo visose regiono savivaldybėse. Tačiau priėmus *Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 2, 4, 4-2, 7, 10, 11-2 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymą*, savivaldybės (arba jų pavedimu – komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriai) iki 2022 m. gruodžio 1 d. *Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo* nustatyta tvarka turėjo pradėti procedūras pakuočių atliekų tvarkytojams, kurie teiks komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo paslaugą, parinkti (iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos (2021-07-01) sudarytos terminuotos pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo sutartys galioja iki šiose sutartyse numatyto sutarties galiojimo termino pabaigos). O esamos bendradarbiavimo sutartys su pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licenciją turinčiomis gamintojų ir importuotojų organizacijomis per 6 mėnesius nuo pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo sutarčių pasirašymo turės būti pakeistos arba sudarytos naujos, kad atitiktų naujus *Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo* reikalavimus. Tikimasi, kad šie pokyčiai prisidės prie pakuočių atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos efektyvumo didinimo.

Kupiškio rajono savivaldybėje gerai išvystyta pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo infrastruktūra (žr. 2.3 skyrių), tačiau bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, ji toliau bus tobulinama ir prižiūrima. Preliminarus papildomų pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo konteinerių poreikis Kupiškio rajono savivaldybėje pateiktas *32 lentelėje*.

32 lentelė. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo konteinerių poreikis Kupiškio rajono savivaldybėje

Individualių konteinerių komplektų poreikis, vnt.	Bendro naudojimo ar individualių konteinerių komplektų sodų ir garažų bendrijose poreikis, vnt.	Bendro naudojimo ar individualių konteinerių komplektų juridiniams asmenims poreikis, vnt.
150	-	-

Šaltinis: savivaldybės duomenys, 2022 m.

Kadangi patys žemiausi rūšiavimo rezultatai (mažiausi tinkamai išrūšiuoti ir sutvarkyti kiekiai) yra daugiabučiuose gyvenančių gyventojų, kurie naudojasi bendro naudojimo konteineriais, tad šiai tikslinei grupei turės būti skiriamas didžiausias dėmesys, skatinant rūšiuoti atliekas ir naudotis jau sukurta rūšiavimo infrastruktūra. Planuojama vykdyti viešinimo kampanijas, skatinančias atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant daugiabučių namų gyventojų rūšiavimo įgūdžiams tobulinti. Bendradarbiaujant su pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijomis ir kitais

³ VšĮ „Gamtos ateitis“ nuo 2023-01-01 perdavė visas teises ir pareigas, organizuojant gamintojų ir importuotojų pakuočių atliekų tvarkymą, Gamintojų ir importuotojų asociacijai „Gamtos ateitis“

⁴ VšĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencijos Nr. 003 galiojimas panaikintas Aplinkos apsaugos agentūros 2022-10-05 sprendimu Nr. LO-4 ir įstaiga 2022-10-12 įgijo bankrutuojančios įmonės statusą.

RATC, PRATC planuoja parengti tinkamo pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo vieningas taisykles, jas viešinti ir kontroliuoti šių taisyklių laikymąsi.

Atsižvelgiant į tai, kad vis dar dideli pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kiekiai patenka į mišrias atliekas, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo potencialas yra ganėtinai didelis, todėl planuojama, kad iki 2027 m. atskirai surenkamų šių atliekų kiekiai turėtų išaugti daugiau nei 2 kartus (*26 lentelė*). Atliekų turėtojams bus suteikiama visa reikalinga informacija, kaip teisingai rūšiuoti atliekas, didelį dėmesį planuojama skirti švietimo kampanijoms, ir toliau bus plėtojama rūšiavimo infrastruktūra (*32 lentelė*).

Siekiant mažinti priemaišas ir gryninti rūšiuojamuoju būdu surinktus atliekų srautus, planuojama didinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo kontrolę, įskaitant juridinių asmenų rūšiavimo kontrolę.

3.4.4. Kitų komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021–2027 metų plane savivaldybėms numatytos šios rūšiuojamojo surinkimo plėtros užduotys:

- sudaryti galimybę buityje susidarančioms išrūšiuotoms statybinėms atliekoms surinkti;
 - atskirai surinkti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekas. Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų iš gyventojų arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;
 - iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;
 - iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingąsias atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas);
 - pastatyti specialius konteinerius tekstilės, pavojingosioms, statybinėms atliekoms surinkti arba užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus buityje susidarančioms tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės);
- Aukščiau išvardintų atliekų atskiras surinkimas numatomas per DGASA (bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą bei apmokestinamųjų gaminių tvarkymą). Be to, gyventojams ir toliau bus siūlomi alternatyvūs atliekų atskiro surinkimo būdai, t. y. surinkimas apvažiavimo būdu (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą) bei kitomis priemonėmis (papildančios sistemos, kita).

Planuojama, kad buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų bei naudotų padangų tvarkymo veikla ir toliau bus organizuojama bendradarbiaujant su licencijuotomis elektros ir elektroninės įrangos bei padangų gamintojų ir importuotojų organizacijomis, kurios ir toliau vykdys įsipareigojimus, numatytus teisės aktų nustatyta tvarka su PRATC sudarytose sutartyse dėl buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų surinkimo PRATC įrengtose DGASA ir šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo.

DGASA tinklo plėtra. Siekiant užtikrinti didesnę pavojingųjų, statybinių, didelių gabaritų atliekų, EEĮ atliekų, baterijų ir akumuliatorių atliekų, naudotų padangų ir kitų atliekų surinkimo ir rūšiavimo patogumą visiems komunalinių atliekų turėtojams, taip pat vykdant *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021–2027 metų plane* numatytą užduotį iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą, kad kaimo vietovėse DGASA būtų įrengta ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną

DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų, iki 2027 m. planuojama įrengti **1 papildomą DGASA** Subačiaus apylinkėse Kupiškio rajono savivaldybėje. Kadangi esama ir planuojama DGASA yra skirtos gyventojams aptarnauti, jomis negali naudotis juridiniai asmenys, pas kuriuos taip pat susidaro didelių gabaritų atliekos, todėl planuojama peržiūrėti DGASA kainodarą ir organizuoti mokamą atliekų, viršijančių nustatytus nemokamus kiekius, priėmimą iš gyventojų bei juridinių asmenų, taip pat praplečiant už mokesčių priimamų atliekų rūšių sąrašą bent vienoje DGASA.

Siekiant padidinti DGASA ir pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk'is paslaugų prieinamumą, planuojama organizuoti mokamos, iš anksto užsakomos išrūšiuotų atliekų/daiktų nuvežimo į DGASA paslaugos teikimą (tokią paslaugą turėtų teikti komunalinių atliekų vežėjai).

Per DGASA, kapines ir kt. objektus surenkami nemaži **kitų atliekų** kiekiai, kurių apdorojimui reikalinga regioninė infrastruktūra. Šiuo tikslu planuojama įrengti kapinių, ir kt. atliekų apdorojimo aikštelę, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikšteles bei stoginę Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj. Naujoje aikštelėje bus vykdomas atliekų apdorojimas, rūšiavimas, laikymas ir (ar) paruošimas perdirbimui.

Pavojingųjų atliekų surinkimas ir tvarkymas. Numatant komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, labai svarbu užtikrinti, kad į mišrių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginius ir juose gaunamus produktus patektų kuo mažiau pavojingų medžiagų, todėl savivaldybės, organizuodamos komunalinių atliekų surinkimo sistemas, turi užtikrinti atskiro buities pavojingųjų atliekų surinkimo paslaugų teikimą ir visuomenės švietimą. Savivaldybės turi užtikrinti butyje susidarančių pavojingųjų atliekų (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) rūšiuojamąjį surinkimą ir tai, kad jų organizuojamose atliekų tvarkymo sistemose nebūtų atsisakoma iš gyventojų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekas.

Pavojingųjų atliekų surinkimas bus ir toliau vykdomas DGASA ir apvažiavimo būdu (ne rečiau kaip 4 kartus per metus). PRATC planuoja parengti ir su Panevėžio regiono savivaldybėmis suderinti butyje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiavimo vadovą, kuris bus skirtas gyventojams ir suteiks visą būtiną informaciją, kaip tinkamai rūšiuoti pavojingąsias atliekas. PRATC taip pat planuoja inicijuoti buities pavojingųjų atliekų surinkimo demonstracinį projektą pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse), įsigyjant ir pageidaujantiems gyventojams išdalinant specialias dėžutes buities pavojingųjų atliekų surinkimui, laikymui ir pristatymui į DGASA.

Savivaldybė arba PRATC, sudarant su gamintojais ir importuotojais ar jų įsteigtomis organizacijomis sutartis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, sieks, kad pavojingųjų atliekų srautai, kuriuos techniškai ir organizaciniu požiūriu galima surinkti, būtų surenkami tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius konteinerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose.

Tekstilės atliekų surinkimas ir tvarkymas. Tekstilės atliekų atskiras surinkimas ir toliau numatomas per DGASA bei vykdant konteinerinį šių atliekų surinkimą savivaldybėje. Šiuo metu paramai gauti APVA pateikta paraiška Kupiškio rajono savivaldybėje įsigyti 8 vnt. tekstilės konteinerių, papildomas poreikis kol kas nenumatomas (*33 lentelė*). Tekstilės konteineriai skirti labdarai tinkamiems drabužiams ir aprangos aksesuarams surinkti: tvarkingiems rūbams, avalynei, rankinėms, užuolaidoms. Vertinama, kad 2027 m. Kupiškio rajono savivaldybėje atskirai bus surenkama apie 40 t tekstilės atliekų.

33 lentelė. Tekstilės atliekų surinkimo konteinerių poreikis Kupiškio rajono savivaldybėje

Turimas tekstilės atliekų surinkimo konteinerių skaičius, vnt.	Planuojamas įsigyti tekstilės atliekų surinkimo konteinerių kiekis su APVA parama, vnt.	Papildomas poreikis tekstilės atliekų konteineriams, vnt.
26	8	-

Šaltinis: savivaldybės duomenys, 2022 m.

Esant finansavimo galimybėms, PRATC planuoja įgyvendinti tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimo projektą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km., Panevėžio raj. Rūšiuojamuoju būdu surinktos tekstilės atliekos būtų išrūšiuojamos dalinai automatizuotu būdu, paruošiamos naudoti pakartotinai bei perdirbamos (gaminant pašluostes), o netinkamos perdirbti tekstilės atliekos būtų nukreipiamos deginimui. Planuojama sukurti 3000 t/m tekstilės atliekų rūšiavimo, paruošimo perdirbimui ir perdirbimo pajėgumus.

3.4.5. Po pirminio rūšiavimo likusių mišrių komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Siekiant atliekų tvarkymo sistemos efektyvumo ir ekonominės naudos vartotojams, mišrių komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros išlaikymas bei plėtra ir toliau bus vykdoma regioniniu principu. Pasibaigus MBA įrenginių operavimo sutarčiai (2025 m. lapkričio 25 d.), PRATC planuoja perimti ir eksploatuoti MBA įrenginius bei juos modernizuoti. Biologinės dalies modernizavimas trumpai aprašytas 3.4.2 skyriuje. Mechaninės dalies modernizavimas taip pat planuojamas, pritaikant esamus įrenginius daugiau išrūšiuoti pakuočių ir antrinių žaliavų iš mišrių atliekų, įdiegus maisto atliekų rūšiuojamąjį surinkimą. Tuo tikslu esamoje MA linijoje būtų įrengiamas optinis separatorius (1 vnt.) su priklausiniais. MBA įrenginių modernizavimo terminai ir apimtys priklausys nuo planuojamos gauti ES paramos. PRATC lėšomis planuojama patobulinti smulkios frakcijos 0-80 skaidymą, pakeičiant žvaigždinį separatorių dviejų pakopų būgniniu sietu, siekiant kokybiškai paruošti BSA tolimesniam biologiniam apdorojimui.

Kaip matyti iš prognozių atliekų srautų (*26 lentelė*), Kupiškio rajono savivaldybėje intensyviai plėtojant rūšiuojamojo surinkimo sistemą, 2027 m. prognozuojamas ženklus (maždaug 2 kartus) mišrių komunalinių kiekių mažėjimas.

Saugiam atliekų šalinimui užtikrinti, susidarančio filtrato kiekių bei taršos mažinimui, planuojama uždengti užpildytas Panevėžio regioninio sąvartyno 1 ir 2 sąvartyno sekcijas, įrengti asbesto atliekų šalinimo sekciją bei, esant poreikiui, įrengti sąvartyno 4 sekciją.

Siekiant įgyvendinti *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021–2027 metų plane* nustatytą valstybinę komunalinių atliekų tvarkymo užduotį – iki 2030 m. sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne daugiau kaip 5 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį), Panevėžio regione kasmet bus mažinamas likutinių komunalinių atliekų šalinimas. Prognozuojama, kad sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų kiekis ir toliau mažės ir 2027 m. sudarys 8 proc. nuo visų į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą patekusių komunalinių atliekų kiekio (*30 lentelė*) (darant prielaidą, kad bus šalinamos ne tik atliekos po apdorojimo MBA įrenginiuose, netinkamos nei perdirbimui, nei energijos gamybai, bet ir gatvių sąšlavos, asbesto atliekos, bei didelių gabaritų atliekų ir kitų atliekų apdorojimo metu gauti likučiai, kurie netinkami nei perdirbimui, nei naudojimui energijai gauti).

3.4.6. Šiuokšlinimo mažinimo priemonės

Pirmą kartą į *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planą* yra įtrauktos šiuokšlinimo prevencijos priemonės, kuriomis siekiama sumažinti aplinkos šiuokšlinimą ir sutvarkyti bešeimininkes atliekas:

- organizuoti, skatinti ir dalyvauti pilietinėse šiuokšlių rinkimo iniciatyvose;
- įtraukti šiuokšlių rinkimą miškuose, aplink vandens telkinius, pakelėse į viešųjų darbų programas;

- išplėsti antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklą viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse), užtikrinti jų surinkimą ir sutvarkymą;
- siekiant mažinti plastiko pakuočių atliekas, plėtoti viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklą savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose.

3.5. Plano įgyvendinimo poveikio įmokų už atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas

Iki 2023 m. komunalinių atliekų tvarkymo paslauga buvo vienintelė viešoji paslauga, kurios kaina nereguluojama. Paskutiniaisiais metais didėjant gyventojų nepasitenkinimui dėl taikomo skirtingo komunalinių atliekų tvarkymo apmokestinimo savivaldybėse ir ženklus vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už paslaugas dydžio skirtumo, Aplinkos ministerijos iniciatyva buvo imtasi veiksmų, siekiant sukurti efektyvesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistemą.

LR Vyriausybės programos įgyvendinimo plane buvo numatyta patvirtinti atliekų kainodaros principus, taikomus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugoms. Atitinkamai 2021 m. gruodžio 23 d. priimti Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimai (įsigalioja 2023 m. sausio 1 d.) dėl reguliuojamos komunalinių atliekų tvarkymo kainodaros įvedimo, suteikiant papildomas funkcijas nepriklausomai reguliavimo institucijai – Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (VERT).

2023 m. sausį įsigaliojus naujam reguliavimui, VERT pagal savo patvirtintą Komunalinių atliekų tvarkymo regioninės kainos nustatymo metodiką (numatyta patvirtinti 2022 m. gruodžio 28 d.) nustatys regionines komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainas ir prižiūrės, kaip jos taikomos. Regioninė kaina bus nustatoma 3 metų laikotarpiui, ją sudarys RATC reguliuojama kaina, pagrįsta būtinosiomis sąnaudomis. Į regioninę kainą nebus įskaičiuojamos komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo, atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų sąnaudos.

Nuo 2023 m. RATC visas planuojamas vykdyti, vykdomas ar įvykdytas investicijas, susijusias su reguliuojama veikla, privalės pagrįsti ir suderinti su VERT. Be to, Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitime numatyta, kad RATC privalės sumokėti VERT 0,95 procento praėjusių kalendorinių metų RATC reguliuojamosios veiklos pajamų.

Taigi komunalinių atliekų, kurias savo įrenginiuose tvarkys PRATC, tvarkymo kainą nuo 2023 m. tvirtins VERT. Kadangi reguliuojama kaina bus skaičiuojama pirmą kartą 2023 m. ir šiuo metu vis dar nėra aiškumo dėl jos skaičiavimo, sunku įvertinti, kokia ji bus nuo 2024 m.

Reguluojama kainos dalis skirtinguose RATC skiriasi, bet galutinėje rinkliavoje ar kitoje įmokoje už komunalinių atliekų tvarkymą tai gali sudaryti vidutiniškai apie 50 proc.

Kupiškio rajono savivaldybės taryba, atsižvelgdamos į VERT nustatytas regionines kainas, taip pat vadovaudamasi LR Vyriausybės patvirtintomis *Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą taisyklėmis* bei savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo teisės aktais, pridėdama savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo sąnaudas ir komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir vežimo paslaugų kainą, ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo regioninės kainos patvirtinimo privalės pagal naują tvarką nustatyti rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius.

Pažymėtina, kad Kupiškio rajono savivaldybės taryba, patvirtindama rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų (fizinį asmenų) ir atliekų tvarkymą dydžius, turi įvertinti, ar jų mokama suma už paslaugas **neviršys 1 proc.** vidutinių mėnesio statistinių savivaldybės

namų ūkio pajamų. Jei apskaičiuotas rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų (fizinį asmenų) ir atliekų tvarkymą dydis už atliekų tvarkymo paslaugas viršys 1 proc. vidutinių mėnesio statistinių savivaldybės namų ūkio pajamų, savivaldybė iš naujo turės įvertinti komunalinių atliekų tvarkymo administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo sąnaudas ir perskaičiuoti rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų (fizinį asmenų) ir atliekų tvarkymą dydį, kad jis neviršytų 1 proc. vidutinių mėnesio statistinių savivaldybės namų ūkio pajamų.

4. KUPIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO PRIEMONĖS

4.1. Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas 2021–2027 m.

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano įgyvendinimo priemonės, skatinančios atliekų paruošimą naudoti pakartotinai, perdirbimą, kitokį naudojimą ir saugų atliekų šalinimą, pateiktos *34 lentelėje*. Šiame priemonių plane numatytas ir komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų prognozuojamas preliminarus investicijų poreikis, lėšų poreikis visuomenės švietimui bei finansavimo šaltiniai.

2021–2027 metų vykdymo laikotarpiu Panevėžio regione bus baigta kurti ir pradėta eksploatuoti jau suplanuota bei projektuojama regioninė komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra – maisto ir virtuvės atliekų perdirbimo Panevėžio regione įrenginys. Taip pat bus eksploatuojama esama ir planuojama papildomai įrengti 1 DGASA Kupiškio rajono savivaldybėje, taip pat esama ir planuojama nauja žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės savivaldybėje, Panevėžio regioninis sąvartynas, regioniniai MBA įrenginiai, regioninė kapinių ir kt. atliekų apdorojimo aikštelė, tekstilės atliekų perdirbimo įrenginys, vykdoma uždarytų sąvartynų priežiūra. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos principai Kupiškio rajone iš esmės išliks tokie patys, kaip yra suplanuota ir numatyta *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane*, patvirtintame Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2016 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. TS-215, t. y. ir toliau bus vystomas rūšiuojamasis atliekų surinkimas, o mišrios komunalinės atliekos apdorojamos regioniniuose MBA įrenginiuose, mažinamas sąvartyne šalinimų atliekų kiekis.

Pagrindinis dėmesys šiuo planavimo laikotarpiu bus skiriamas atliekų prevencijos, paruošimo naudoti pakartotinai bei perdirbimo skatinimui. Šių tikslų bus siekiama ne tik įgyvendinant technines priemones (pvz., sudarant geresnes atliekų rūšiavimo sąlygas), bet ir stiprinant atliekų tvarkymo reikalavimų įgyvendinimo kontrolę bei šviečiant ir informuojant visuomenę.

3 skyriuje pateiktas detalesnis *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* įgyvendinimo priemonių aprašymas.

34 lentelė. Kupiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo 2021–2027 m. priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
1 tikslas. Bendradarbiaujant su atliekų turėtojais, ugdyti sąmoningumą bei atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (permąstyti, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti)								
1.1. uždavinys. Padidinti visuomenės išitraukimą įgyvendinant atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus per partnerystes, didesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir įvairias žiniasklaidos priemones								
1.1.1. Sukurti PRATC išmaniąją programėlę apie PRATC teikiamas paslaugas su galimybe integruoti savivaldybių informaciją (apie teikiamas komunalinių atliekų surinkimo paslaugas, atliekų surinkimo grafikus, remonto dirbtuves, labdaros organizacijas ir pan.); susitarti su savivaldybėmis dėl programėlės administravimo bei palaikymo	PRATC, Savivaldybė	2025 m.	VR, PRATC, kitos lėšos	00,0	21,0			00,0 ¹
1.1.2. Vykdyti viešinio kampanijas, skatinančias atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų) ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant gyventojų, ypač daugiabučių, rūšiavimo įgūdžiams tobulinti	PRATC, Savivaldybė	2022–2027 m.	2021-2027 ESF, VR, PRATC, VB, kitos lėšos	05,0	48,1		205,0	
1.1.3. Didinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo kontrolę, taikyti atsakomybę už savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus	Savivaldybė, komunalinių atliekų vežėjai, PRATC	2023–2027 m.	VR, SB, PRATC, kitos lėšos					
1.2. uždavinys. Stiprinti Kupiškio rajono savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus žiedinės ekonomikos, atliekų prevencijos ir efektyvaus tvarkymo srityse								
1.2.1. Dalyvauti konferencijose, seminaruose ar mokymuose komunalinių atliekų tvarkymo tematika, organizuoti pažintines išvykas į kitų regionų ar šalių atliekų tvarkymo įrenginius	Savivaldybė, PRATC	2022–2027 m.	SB, PRATC, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
1.2.2. Dalyvauti tarptautiniuose projektuose komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo tematika (esant kvietimams ir pagal tikslumą)	Savivaldybė, PRATC	2022–2027 m.	SB, PRATC, kitos lėšos					
2 tikslas. Mažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ir šiukšlinimą								
2.1. uždavinys. Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti maisto švaistymą								
2.1.1. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo kampaniją apie maisto atliekų prevenciją, tinkamą rūšiavimą ir tvarkymą	PRATC, Savivaldybė	2022–2027 m.	2014-2020 ESF, VR, PRATC, kitos lėšos	,0	,6	0	3,	
2.1.2. Įgyvendinti taupaus maisto vartojimo iniciatyvas mokyklų, darželių, darboviečių valgyklose, skatinant „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą	Savivaldybė	2023–2027 m.	SB lėšos					
2.2. uždavinys. Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ar jų pavojingumą								
2.2.1. Organizuoti viešinimo kampaniją, ypač atkreipiant dėmesį į ilgalaikio vartojimo gaminius, tekstilę ir vienkartinius gaminius, skatinančią rinktis daugkartinius gaminius ir pakartotinai naudoti daiktus, vengti vienkartinį plastikinių gaminių vartojimo (1.1.2 priemonės dalis)	PRATC	2023–2027 m.	2021-2027 ESF, VR, PRATC, VB, kitos lėšos					
2.2.2. Skatinti gyventojus saugiai pašalinti asbestinio šiferio ir kitas asbesto turinčias atliekas ir suteikti informaciją apie finansinę paramą namų ūkiuose susidarančių asbesto atliekų šalinimui	Savivaldybė, PRATC	2022–2027 m.	SB, PRATC, kitos lėšos					
2.3. uždavinys. Plėtoti ir vystyti paruošimo naudoti pakartotinai veiklą								
2.3.1. Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų – Keisk'is daiktų keitimosi stotelių tinklą, įrengiant daiktų keitimosi stotelę kiekvienoje DGASA	PRATC arba Savivaldybė	2023–2027 m.	2014-2020 ESF, VR, PRATC, kitos lėšos	8,8	5,4	8	78,	

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
2.3.2. Organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų (tekstilės, drabužių, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, sporto ir laisvalaikio inventoriaus ir kt.) surinkimą per DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles ir dalinimąsi/keitimąsi tarp gyventojų	PRATC arba Savivaldybė	2023–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
2.3.3. Įrengti regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.	PRATC	2023–2024 m.	2014-2020 ESF, VR, PRATC, kitos lėšos	12,7	78,4	312,7		
2.3.4. Didinti pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk'is / DGASA tinklo paslaugų prieinamumą, teikiant mokamą daiktų/atliekų surinkimo iš namų ūkių paslaugą	Komunalinių atliekų vežėjai	2025–2027 m.	Privačios, kitos lėšos					
2.4. uždavinys. Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją								
2.4.1. Organizuoti, skatinti ir dalyvauti pilietinėse šiukšlių rinkimo iniciatyvose	PRATC, Savivaldybė	2023–2027 m.	SB, kitos lėšos					
2.4.2. Įtraukti šiukšlių rinkimą miškuose, aplink vandens telkinius, pakelėse į viešųjų darbų programas	Savivaldybė	2023–2027 m.	SB, kitos lėšos					
2.4.3. Išplėsti antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklą viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse), užtikrinti jų surinkimą ir sutvarkymą	Savivaldybė	2023–2027 m.	SB, GI, 2021-2027 ESF, kitos lėšos					
2.4.4. Siekiant mažinti plastiko pakuočių atliekas, plėtoti viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklą savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose	Savivaldybė	2023–2027 m.	SB, VB, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
2.4.5. Finansuoti padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymą	Savivaldybė	2023 m.	VB, SB, kitos lėšos					
3 tikslas. Didinti komunalinių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir mažinti mišrių komunalinių (nerūšiuotų) atliekų kiekius								
3.1. uždavinys. Skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis								
3.1.1. Inicijuoti maisto atliekų savanoriško kompostavimo namuose demonstracinį projektą pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse), dalintis šio projekto rezultatais su visomis Panevėžio regiono savivaldybėmis	PRATC	2024 m.	VR, PRATC, kitos lėšos	0,0	4,2			0,0
3.1.2. Skatinti namudinį kompostavimą žaliosioms ir (ar) maisto atliekoms, kompostuojantiems atliekų turėtojams taikyti mažesnę įmoką ar vietinę rinkliavą	Savivaldybė	2024–2027 m.	-					
3.1.3. Parengti ir platinti atliekų turėtojams maisto atliekų kompostavimo namų ūkio sąlygomis instrukciją	Savivaldybė, PRATC	2023–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos	0,0	2,1			0,0
3.1.4. Identifikuoti namudinio kompostavimo dėžių/konteinerių, skirtų kompostuoti maisto atliekas ir žaliąsias atliekas, Kupiškio rajono savivaldybėje poreikį	Savivaldybė, PRATC	2023–2024 m.	-					
3.1.5. Esant poreikiui, aprūpinti namudinio kompostavimo dėžėmis/konteineriais, skirtais kompostuoti žaliosioms ir (ar) maisto atliekas, savivaldybės individualių namų ir sodų gyventojus (<i>Kupiškio r. sav. žaliųjų atliekų kompostavimo dėžių poreikis – 800 vnt.</i>)	Savivaldybė, PRATC	2023–2027 m.	SB, VB, VR, PRATC, kitos lėšos	0,0	6,8		80,0	

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
3.1.6. Atnaujinti bei papildyti rinkliavos/įmokos mokėtojų registrus informacija apie kompostuojančius namuose namų ūkius, jiems suteiktas priemones	Savivaldybė	2024–2027 m.	VR, kitos lėšos					
3.2. uždavinys. Plėsti biologinių atliekų (žaliųjų ir maisto atliekų) rūšiuojamojo surinkimo apimtis								
3.2.1. Įsigyti ir aprūpinti atliekų turėtojus maisto atliekų surinkimo priemonėmis. <i>Pastaba: Kupiškio raj. sav. individualias biologinių atliekų surinkimo priemones suplanavusi įsigyti su APVA parama iki 2023 m. pabaigos (1000 vnt.), papildomas poreikis yra 2 490 vnt. virtuvinių kibirėlių ir 6 vnt. 1,1 m³ bendro naudojimo konteinerių.</i>	Savivaldybė, PRATC	2022–2024 m.	2021-2027 ESF, VB, SB, VR, kitos lėšos	22,6	27,3	22,6		
				94,0	113,7	94,0		
3.2.2. Organizuoti maisto atliekų rūšiuojamojo surinkimo paslaugos teikimą gyventojams	Savivaldybė	2024–2027 m.	VR lėšos					
3.2.3. Vykdyti maisto atliekų ir žaliųjų atliekų rūšiavimo monitoringą ir kontrolę	Savivaldybė, PRATC, komunalinių atliekų vežėjai	2024–2027 m.	VR, SB, PRATC, kitos lėšos					
3.3. uždavinys. Plėsti pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) apimtis								
3.3.1. Peržiūrėti ir pagal poreikį atnaujinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemą	Savivaldybė	2023 m.	VR, SB, kitos lėšos					
3.3.2. Naujus atliekų turėtojus individualiose valdose aprūpinti konteineriais pakuočių atliekoms ir kitoms antrinėms žaliavoms rūšiuoti, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą <i>(Poreikis: Kupiškio r. sav. 150 vnt. komplektų)</i>	Savivaldybė, gamintojai ir importuotojai	2023–2027 m.	GI, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
3.3.3. Parinkti pakuočių atliekų, susidarančių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo savivaldybės teritorijoje surinkimo paslaugą teikiančius atliekų tvarkytojus bei infrastruktūros įrengimo, atnaujinimo, plėtros, priežiūros paslaugas teikiančius paslaugų teikėjus ir sudaryti su jais sutartis (ar pavedimus)	Savivaldybė	2023–2027 m.	VR, kitos lėšos					
3.3.4. Organizuoti pakuočių atliekų, susidarančių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo savivaldybės teritorijoje surinkimo paslaugos bei infrastruktūros įrengimo, atnaujinimo, plėtros, priežiūros paslaugos teikimo administravimą	Savivaldybė	2023–2027 m.	GI, kitos lėšos					
3.4. uždavinys. Plėtoti kitų paruošimui naudoti pakartotinai ir perdirbimui tinkamų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas								
3.4.1. Parinkti vietą trūkstantos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės Kupiškio rajono savivaldybėje įrengimui, užtikrinant jos prieinamumą atliekų turėtojams	Savivaldybė, PRATC	2023–2027 m.	SB, kitos lėšos					
3.4.2. Plėsti buitįje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą (plėtoti konteinerių tinklą ir per DGASA) (iki 2023 m. pabaigos su APVA parama bus įsigyti 8 tekstilės atliekų konteineriai)	Savivaldybė, PRATC	2023–2027 m.	2021–2027 ESF, VB, SB, VR, kitos lėšos	,8	,2	8	6,	
3.4.3. Vykdėti elektros ir elektroninės įrangos atliekų priėmimą DGASA, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą	PRATC	2022–2027 m.	GI, PRATC, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
3.4.4. Vykdyti atskirą naudotų padangų ir kitų apmokestinamų gaminių priėmimą DGASA, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais apmokestinamų gaminių atliekų tvarkymą, peržiūrėti naudotų padangų ir kitų apmokestinamų gaminių priėmimo į DGASA kainodarą	PRATC	2022–2027 m.	GI, VR, privačios lėšos, kitos lėšos					
3.4.5. Vykdyti atskirą perdirbimui tinkamų atliekų (buityje susidarančių statybos ir griovimo atliekų, didelių gabaritų, žaliųjų atliekų ir kt. atliekų) surinkimą DGASA	PRATC	2022–2027 m.	VR, privačios lėšos, kitos lėšos					
3.4.6. Organizuoti atskirą didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu	Savivaldybė	2022–2027 m.	VR, privačios lėšos, kitos lėšos					
3.5. uždavinys. Vystyti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas								
3.5.1. Parengti ir su Panevėžio regiono savivaldybėmis suderinti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiavimo vadovą gyventojams	PRATC	2024 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
3.5.2. Organizuoti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (apvažiuojamąjį surinkimą ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individualią atliekų išvežimo paslaugą pagal gyventojų užsakymą, ir kt.)	Savivaldybė, PRATC	2025–2027 m.	VR, privačios lėšos, kitos lėšos					
3.5.3. Plėsti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą (plėtoti surinkimą per DGASA)	PRATC, Savivaldybė	2022–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
3.5.4. Inicijuoti buitės pavojingųjų atliekų surinkimo demonstracinį projektą pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse), įsigyjant ir pageidaujantiems gyventojams išdalinant specialias dėžes buitės pavojingųjų atliekų surinkimui, laikymui ir pristatymui į DGASA	PRATC	2024–2025	2021–2027 ESF, SB, VR, kitos lėšos	0,0	2,1		10,0	
4 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančių komunalinių atliekų tvarkymą								
4.1. uždavinys. Užtikrinti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą								
4.1.1. Visiems atliekų turėtojams teikti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą, atitinkančią minimalius kokybės reikalavimus, kuriuos nustato Aplinkos ministerija	Savivaldybė, PRATC	2022–2027 m.	VR, GI lėšos					
4.1.2. Nustatyti vietinės rinkliavos ar kitos įmokes už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius, atsižvelgiant į Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nustatytą regioninę kainą	Savivaldybė	2023–2027 m.	VR lėšos					
4.2. uždavinys. Plėtoti Kupiškio rajono savivaldybės ir Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą								
4.2.1. Įgyvendinti maisto/virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumų sukūrimo Panevėžio regione projektą	PRATC	2022–2024 m.	2014–2020 ESF, VR, PRATC, kitos lėšos	2 017,0	2 440,6	2 017,0		
4.2.2. Įrengti papildomą (trūkstamą) DGASA savivaldybės parinktoje vietoje Subačiaus m.	PRATC	2027 m.	2021–2027 ESF, SB, VR, PRATC, kitos lėšos	470,6	569,4		470,6	
4.2.3. Atsižvelgiant į paramos galimybes, įrengti papildomą ŽAKA savivaldybės parinktoje vietoje,	PRATC	2024–2027 m.	2021–2027 ESF, VB, SB, VR,	2 400,0	2 904,0		700,0	1 700,0

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
atnaujinti kompostavimo įrangą, gerinti komposto kokybę			PRATC, kitos lėšos					
4.2.4. Įrengti kapinių, ir kt. atliekų apdorojimo aikštes, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštes bei stoginę Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.	PRATC	2023–2027 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	1 100,0	1 331,0			1 100,0
4.2.5. Esant finansavimo galimybėms, įgyvendinti tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimo projektą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.	PRATC	2023–2027 m.	2021-2027 ESF, VB, SB, VR, PRATC, kitos lėšos	1 200,0	1 452,0		1 200,0	
4.2.6. Įvertinti galimybes įrengti saulės elektrinę(-es) ir pagamintą elektros energiją panaudoti regioninių įrenginių (MBA, DGASA) eksploatavimui	PRATC	2022–2024 m.	PRATC, kitos lėšos	10,0	12,1			10,0
4.2.7. Modernizuoti/atnaujinti Panevėžio MBA įrenginius, įskaitant biologinio apdorojimo įrenginių pritaikymą atskirai surinktų maisto atliekų apdorojimui, stoginės įrengimą BA įrenginių kieme bei mechaninės dalies modernizavimą, siekiant išrūšiuoti daugiau antrinių žaliavų	PRATC	2023–2027 m.	2021-2027 ESF, VB, SB, VR, PRATC, kitos lėšos	3 000,0	3 630,0		1 600,0	1 400,0
4.2.8. Uždengti užpildytas Panevėžio regioninio sąvartyno 1 ir 2 sąvartyno sekcijas	PRATC	2024–2025 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	2 000,0	2 420,0			2 000,0
4.2.9. Įrengti asbesto atliekų šalinimo sekciją	PRATC	2023 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	445,0	538,5			445,0

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
4.2.10. Esant poreikiui, įrengti Panevėžio regioninio sąvartyno 4 sekciją	PRATC	2027 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	2 000,0	2 420,0			2 000,0
4.3. uždavinys. Aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą, optimizuoti jos darbą ir poveikį aplinkai								
4.3.1. Eksploatuoti Panevėžio regioninį sąvartyną Dvarininkų km, Panevėžio raj., kaupti lėšas jo uždarymui	PRATC	2022–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.3.2. Vykdyti uždarytų sąvartynų priežiūrą po uždarymo	PRATC	2022–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.3.3. Eksploatuoti regionines DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles	PRATC	2022–2027 m.	VR, GI, PRATC, privačios, kitos lėšos					
4.3.4. Eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštes	PRATC	2022–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.3.5. Eksploatuoti regioninius mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginius Dvarininkų km, Panevėžio raj.	PRATC	2025–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.3.6. Eksploatuoti regioninius maisto/virtuvės atliekų apdorojimo įrenginius	PRATC	2023–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.4. uždavinys. Vykdyti atliekų monitoringą								
4.4.1. Vykdyti surinktų ir perduotų tvarkyti komunalinių atliekų, įskaitant ir surinktas atliekas per papildančias atliekų surinkimo sistemas, apskaitą	Savivaldybė, PRATC	2022–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
4.4.2. Sukurti duomenų apie susidariusias ir sutvarkytas juridinių asmenų komunalines atliekas (pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų, biologinių atliekų ir kt.) duomenų bazę, kaupti ir analizuoti šiuos duomenis	Savivaldybė	2023–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
Iš viso, tame tarpe:				15 585,5	18 858,4	2 440,9	4 359,6	8 785,0
<i>Visuomenės švietimui, įtraukimui, pilotiniams projektams (regiono mastu), tame tarpe</i>				<i>318,0</i>	<i>384,8</i>	<i>3,0</i>	<i>205,0</i>	<i>110,0</i>
<i>Rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros ir kompostavimo namų sąlygomis plėtrai Kupiškio raj. savivaldybėje</i>				<i>752,8</i>	<i>910,8</i>	<i>108,2</i>	<i>644,6</i>	<i>-</i>
<i>Rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros ir kompostavimo namų sąlygomis plėtrai Panevėžio regione</i>				<i>30,0</i>	<i>36,3</i>	<i>-</i>	<i>10,0</i>	<i>20,0</i>
<i>Atliekų tvarkymo įrenginių, infrastruktūros plėtrai, atnaujinimui Kupiškio raj. savivaldybėje</i>				<i>700,0</i>	<i>847,0</i>	<i>-</i>	<i>700,0</i>	<i>-</i>
<i>Atliekų tvarkymo įrenginių, infrastruktūros plėtrai, atnaujinimui Panevėžio regione</i>				<i>13 784,7</i>	<i>16 679,5</i>	<i>2 329,7</i>	<i>2 800,0</i>	<i>8 655,0</i>

* Finansavimo šaltinių trumpiniai:

2014–2020 ESF – 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų lėšos,

2021–2027 ESF – 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų lėšos,

GI – gamintojų ir importuotojų lėšos,

PRATC – PRATC lėšos,

SB – savivaldybių biudžetų lėšos,

VB – valstybės biudžeto lėšos,

VR – vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą lėšos.

Atsižvelgiant į 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programoje numatytus veiksmus – didinti komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo pajėgumus bei plėtoti atliekų paruošimo perdirbti ir perdirbimo pajėgumus, planuojama, kad dalis Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane numatytų priemonių galės būti dalinai finansuojamos 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų ir (ar) valstybės biudžeto lėšomis.

Regioninė pažangos priemonė 02-001-06-10-01 (RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“. Planuojama, kad iš šios pažangos priemonės bus finansuojama suplanuota papildoma DGASA, įskaitant atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, surinkimo vietas (stotelės) įrengimą planuojamoje naujoje DGASA (planuojamos investicijos 470,6 tūkst. Eur), maisto atliekų surinkimo priemonės (planuojamos investicijos 94 tūkst. Eur) bei regioninė visuomenės informavimo kampanija (Kupiškio rajono savivaldybės indėlis bus tikslinamas rengiant minėtą regioninę pažangos priemonę).

Pažangos priemonė 02-001-06-10-02 „Skatinti atliekų perdirbimą ir antrinių žaliavų panaudojimą“. Planuojama, kad iš šios pažangos priemonės bus finansuojami regioniniai biologinių ir tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimo ar plėtros projektai (naujų ŽAKA įrengimas, įskaitant ir vieną naują ŽAKA Kupiškio rajone, tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimas, MBA biologinio apdorojimo įrenginių modernizavimas). Taip pat Panevėžio MBA įrenginių mechaninės dalies modernizavimas (pritaikant daugiau išrūšiuoti pakuočių ir antrinių žaliavų iš mišrių atliekų, įdiegus maisto atliekų rūšiuojamąjį surinkimą). Taip pat numatoma pasinaudoti parama žaliųjų atliekų kompostinėms išigyti, maisto atliekų kompostinių poreikis bus patikslintas po maisto atliekų savanoriško kompostavimo namuose demonstracinio projekto pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse) įgyvendinimo.

4.2. Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai

Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai:

1. kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Kupiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* įgyvendinimo priemonės, pateiktos *34 lentelėje*;
2. kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Valstybinio atliekų tvarkymo 2021–2027 metų plano* komunalinių atliekų tvarkymo užduotys (užpildoma *35 lentelė*):

35 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo 2021–2027 metų plano įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir jų siekiamų reikšmių sąrašas

VAPTP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027
Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys							
260.1-260.2	<i>Planuojamas paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)</i>	<i>Siektina reikšmė</i>	61%	64%	67%	69%	64%
		<i>Faktinė reikšmė</i>
260.3	<i>Planuojamas šalinti Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)</i>	<i>Siektina reikšmė</i>	18%	14%	11%	9%	8%
		<i>Faktinė reikšmė</i>
Rūšiuojamojo surinkimo kiekybinės užduotys savivaldybėms/regionui							

VAPTP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027
261.1	<i>Planuojamas susidarymo vietoje sutvarkyti biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinkti Kupiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)</i>	<i>Siektina reikšmė</i>	60%	65%	70%	75%	80%
		<i>Faktinė reikšmė</i>
261.2	Namų ūkių aprūpinimas biologinių atliekų surinkimo priemonėmis bei kompostavimo susidarymo vietoje priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, tame tarpe:						
	Žaliųjų atliekų kompostavimo dėžės, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>	
	Maisto atliekų kompostavimo dėžės, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>	
	Žaliųjų atliekų surinkimo konteineriai, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>	
	Maisto atliekų surinkimo konteineriai, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>	
261.5	Gyventojų aprūpinimas surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti, vnt.	<i>Faktinė reikšmė</i>		
261.7.5	Iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų	<i>Siektina reikšmė</i>	1	1	1	1	2
		<i>Faktinė reikšmė</i>					...
263.3.	plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą;	<i>Siektina reikšmė</i>	1	1	1	1	2
		<i>Faktinė reikšmė</i>					...